

**EESTI NSV
AMETIÜHINGUTE
KESKNÕUKOGU
VI PLEENUM**

**RK RAKENDUSTRUKISTE KIRJASTUS
TALLINN 1948**

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

SUNDEKSEMPLAR

EESTI NSV
AMETIÜHINGUTE KESKNÕUKOGU

VI PLEENUM

28.–29. JAANUARIL 1948

(ARUANNE JA MÄÄRUS)

RK RAKENDUSTRUKISTE KIRJASTUS
TALLINN 1948

ÜLELIIDULISE AMETIÜHINGUTE KESKNÕUKOGU XVII PLEENUMI MÄÄRUSEST

„1947. A. KOLLEKTIIVLEPINGUTE TÄITMISE JA 1948. A. KOLLEKTIIVLEPINGUTE SÕLMIMISE ETTEVALMISTAMISE KOHTA“

Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu esimehe sm. I. Illissoni aruanne

Seltsimehed!

Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu VI pleenumi ülesanne on teha kokkuvõtteid kollektiivlepingute täitmisest 1947. aastal ja anda ametiühingu-organisatsioonidele juhiseid kollektiivlepingute sõlmimiseks ning nende täitmise kindlustamiseks 1948. aastal, lähtudes ÜAÜKN XVII pleenumi otsusest.

1947. aasta, mil tähistati Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kolmekümnendat aastapäeva, oli Nõukogude riigi suurte võitude aasta loova, ülesehitava töö kõigil aladel. NSV Liidu tööstus täitis 1947. a. plaani brutotoodangu alal 103,5-protsendilisel, tööstustoodangu kogusumma kasvas 1946. aastaga võrreldes 22% võrra, sealhulgas tekstiil- ja kergetööstuse toodang 33 protsendi võrra. 1947. a. IV kvartalis saavutati tööstustoodangu alal sõjajärgne 1940. a. keskmine kvartalitase. NSV Liidu patriootlik talurahvas tõstis tänu kolhoosikorra võimsale jõule teraviljasaaki 1946. aastaga võrreldes 58 protsendi võrra. Nõukogude riik sai möödunud aastal teravilja mitte vähem kui paremail sõjajärgsetel aastail. 1946. a. taseme ületasid tunduvalt meie transpordi- ja ehitusala töötajad.

Eesti NSV sammub tööstuse tootmisplaani täitmise alal teiste liiduvabariikide hulgas esirinnas. Vennasvabariikide, eriti VNFSV tõhus abi andis meie tublile tööliklassile võimaluse edukalt ravida sõjajärgset ja täita tööstuse 1947. a. plaan 113-protsendilisel. 1947. aasta oktoobrikuu tööstustoodang ületas 26 protsendi võrra 1941. aasta maikuu toodangu.

Raudteelased täitsid 1947. aasta pealelaadimise plaani laia- rööpmelisel raudteel 110,2-protsendilisel ja kitsarööpmelisel

raudteel 102,1-protsendiliselt. Ehitajad suurendasid kapitaal-
tööde mahtu 1946. aastaga võrreldes 19 protsendi võrra.

Nõukogude Eesti talurahvas täitis teraviljavarumise aasta-
plaani 1. jaanuariks 1948 113,7-protsendiliselt.

Need suurepärased saavutused nõukogude rahvamajanduse
arendamisel löid juba kaks aastat pärast rasket sõda kindla
aluse rahareformile ja kaardisüsteemi kaotamisele, mis teostati
NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee mää-
rusega möödunud aasta lõpul. See partei ja valitsuse samm
on suunatud sotsialistliku majanduse edasisele kindlustami-
sele ja rahva ainelise heaolu tunduvalt parandamisele.

Sotsialistliku riigi majanduslikud ja poliitilised edusammud
näitavad kujukalt nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra
võrratut üleolekut kapitalismist, mis elab üle sügavat kriisi.
Samal ajal kui Nõukogude Liidus töötajate elutase järjekind-
lalt tõuseb, halveneb rahvahulkade olukord kapitalistlikes maa-
des päevast päeva. Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja teiste
kodanlike riikide kapitalistid veeretavad sõjaraskused täies
ulatuses töörahva õlgadele. See tähendab tööpuuduse kasvu,
tarbekaupade hindade pidevat tõusu, tarbimise piiramist, rah-
vusliku rõhumise suurenemist ning töölisklassi algelisemate
õiguste ja vabaduste hävitamist. On endastmõistetav, et kogu
maailma töörahva pilgud on pööratud võimsale sotsialistlikule
suurriigile, rahvaste rahu, vabaduse ja õnne eestvõitlejale.

Meie, Nõukogude Eesti töötajad, võime õigusega uhked olla,
et oleme üha tõusuteed sammuva, eesrindliku ja tugeva Nõu-
kogude riigi kodanikud, et töötame kaasa selles hiiglaslikus
ülesehitustöös, mis viib meie ühiskonda kiirete sammudega
kommunismi hiilgavate kõrgustike poole. Äsjatoimunud koha-
like töörahva saadikute nõukogude valimiste tulemused kinni-
tasid veel kord, et ENSV rahvas on tihedalt liitunud meie või-
tude organiseerija ja innustaja — bolševike partei ümber, aus-
tab ja armastab oma geniaalset juhti seltsimees Stalinit. Vali-
mised näitasid, et meie töötajad viivad kõhklematult ellu seltsi-
mees Stalini juhistel väljatöötatud suurejoonelise programmi,
täidavad enne tähtaega sõjajärgse viisaastakuplaani.

Uue, 1948. aasta pealoosungiks on viisaastakuplaani täitmine
nelja aastaga. See tähendab meie Nõukogude riigi võimsuse
uut kiiret kasvu, meie töötajate elutase pidevat tõusu. Käes-
olev aasta, viisaastaku kolmas aasta, on otsustav aasta viisaas-
takuplaani täitmisel nelja aastaga. See on põhjanev tegur,
mis määrab kogu meie töö sisu uuel aastal.

Viisaastakuplaani ennetähtaegsel täitmisel on nõukogude ametiühingutel täita suur ja vastutusrikas ülesanne: mobiliseerida masse riiklike plaanide ületamisele, juhtida sotsialistlikku võistlust, kasvatada töotajaid kommunismi vaimus, hoolitseda igati nende ainelise olukorra parandamise eest.

I. Kollektiivlepingute sõlmimisest ja nende täitmise kontrollimisest 1947. a. Eesti NSV tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis

Möödunud aastal NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega taastatud kollektiivlepingute sõlmimine ja võitlus nende täitmise eest tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis kujunes tähtsaimaks abinõuks masside mobiliseerimisel rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastakuplaani ennetähtaegsele täitmisele. Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN otsustele peab kollektiivleping kindlustama tootmisplaanide täitmist ja ületamist, tööviljakuse edasist kasvu, tööorganisatsiooni parandamist, samuti majandus- ja ametiühinguorganisatsioonide vastutuse tõstmist tööliste, insener-tehniliste töötajate ning teenistujate aineliste ja kultuuriliste elutingimuste parandamise eest.

1947. aastal sõlmiti Eesti NSV-s esmakordselt kollektiivlepingud tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtete administratsiooni ja ametiühinguorganisatsioonide vahel, kes esindasid käitiste töötajate kollektiive.

Kollektiivlepingute sõlmimine kujunes meie vabariigis võimaks majanduslikuks ja poliitiliseks kampaaniaks töötajate hulkade ennenägematult aktiivsel osavõtul.

Eesti NSV-s sõlmiti 253 kollektiivlepingut ning kollektiivlepingutega on hõlmatud 83 000 töölist, insener-tehnilist töötajat ja teenistujat.

Rohkem kui 80 000 töötajat võttis osa kollektiivlepingute arutamises. Arvukatel kollektiivlepingute arutamiskoosolekutel arendasid töölisel ajalikkul kriitikat käitiste töö kohta ning esitasid igas käitises kümneid, isegi sadu ettepanekuid esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Kollektiivlepingute sõlmimisel esitati 6277 ettepanekut. Töötajate tõusvat tootmisaktiivsust iseloomustab see, et enamik neist ettepanekuist puudutas tootmise ja töö organiseerimise küsimusi.

Kollektiivlepingute massiline arutamine selgitas tööliste nende sõltuvust kogu meie rahva saatusest, näitas käitise koha ja ülesanded ühtse nõukogude majanduse süsteemis. Seega muutus kollektiivlepingute sõlmimine piiratud kohaliku tähtsusega toimingust tähtsaks poliitiliseks sündmuseks.

Masside aktiivne osavõtt kollektiivlepingute sõlmimisest, majandusjuhtide ja ametiühinguaktiivi enamiku tõsine suhtumine kollektiivlepingute sõlmimisse tagas igakülgsest läbikaalutud mõlemapoolsete kohustuste vastuvõtmist kollektiivlepingutes.

Ühtlasi aga, eriti ühenduses kollektiivlepingute sõlmimisega 1948. aastaks, tuleb tähelepanu juhtida tõsistele puudustele, mis esinesid kollektiivlepingute sõlmimisel 1947. aastal.

Mõned ametiühingute vabariiklikud komiteed ja ministeeriumid alahindasid kollektiivlepingute sõlmimise tähtsust. Kommunaaltööliste ja Ehitustööliste Vabariiklik Komitee ja Kommunaalmajanduse ning Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeerium püüdsid formaalselt sõlmida lepinguid kõigis ettevõtteis ettenähtud tähtjaks, hoolimata kollektiivlepingute kampaania ja sõlmitavate lepingute sisust.

Selle tagajärjel koostati enamik kollektiivlepinguid kommunaalmajanduse ja ehitus- ning ehitusmaterjalide ettevõtteis pealiskaudselt. Piirduti tüüpkollektiivlepingute mahakirjutamisega, arvestamata iga ettevõtte konkreetset olukorda ja vajadusi.

Selliselt suhtuti kollektiivlepingute sõlmimisse ka paljudes metsatööstuskeskustes. Viljandimaa Metsatööstuskeskuses taheti kollektiivlepingut sõlmida juhataja kabinetis, tööliiskoosolekul arutamata. Kui aga AÜKN vahelesegamisel kollektiivlepingute arutamiskoosolekuid kohtadel korraldati, siis tehti seda ikkagi ettevalmistamata ja formaalselt. Sellest annavad tunnistust koosolekute protokollid, mis kõlavad järgmiselt: „Koosolek leidis, et leping vastab tööliste huvidele. Ettepanekuid ei olnud.“

Mõnede käitiste administratiiv-tehnilised juhatajad lähenevad kollektiivlepingute sõlmimisel pealiskaudselt ja läbimõttelisele organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaani koostamisele. Selle tagajärjel selgus aasta jooksul, et rida organisatsioonilis-tehnilisi üritusi ei ole elulised, nende teostamine on kasutu ning nad jäidki teostamata.

Arusaadav, et selline organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaan ei mobiliseeri, ei suuna kollektiivi.

Pärast kollektiivlepingute sõlmimist oli ametiühingute peamiseks ülesandeks aktiivne võitlus kollektiivlepingute täitmise eest, pidev kontroll kohustuste täitmise üle.

ÜAÜKN XVI pleenum kohustas ametiühingu-organisatioone teostama süstemaatilist kontrolli kollektiivlepingute täitmise üle. Eriti nõudis pleenum iga kolme kuu järele kogu töötajaskonna kaasatõmbamist kollektiivlepingute kontrollimisele massilise kontrolli teostamise teel, mille tulemused tuli läbi arutada käitiste tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate üldkoosolekudel.

Esimeseks tingimuseks kollektiivlepingute täitmise kontrolli teostamisel on kollektiivlepingutesse kirjutatud administratsiooni kohustus, teha leping kättesaadavaks kõigile töötajaile. Valdav enamik käitiste juhatusi täitis selle kohustuse, paljude käitiste administratsioonid leidsid võimaluse lepingu trükkimiseks ja igale töötajale kätteandmiseks. Neis käitistes muutus kollektiivleping tööliste käsiraamatuks ja tõstis tunduvalt tööliste huvi töö vastu ning nõudlikkust administratsiooni ja käitiskomitee vastu tootmist pidurdavate asjaolude kõrvaldamisel ja töötajate olukorra parandamisel.

Kuid kahjuks leidub käitiste juhatusi, kes ei pidanud silmas täitmise kontrolli kõige algelisemat põhireeglit, teha täitmisele kuuluv dokument — kollektiivleping asjaosalistele kättesaadavaks.

Põlevkivitööstuse ettevõttest on ainult üks, nimelt Kohtla-Järve Õlivabrikud, trükinud kollektiivlepingu, ja sedagi suure hiline misega, alles AÜKN V pleenumil avaldatud terava kriitika tagajärjel. Paljudes põlevkivitööstuse ettevõtetes jäid kollektiivlepingud direktori ja käitiskomitee esimehe laualae kasse. Kukuruse ja Küttejõu kaevanduses ei ole kollektiivlepingut kusa gil näha. See on seda võõrastavam, et samal ajal leidsid võrdlemisi väikesed käitised, nagu Tallinna Moeateljee (140 töötajat) võimalusi kollektiivlepingute trükkimiseks.

1947. a. jooksul teostati ENSV-s kaks massilist kollektiivlepingute täitmise kontrolli, nimelt juulis-augustis ja septembris-oktoobris.

Esimesest massilise kontrolli teostamisest võtsid mittetäielike andmete järgi osa üle 800 kontrollbrigaadi 3450 liikmega. Kollektiivlepingute arutamiskoosolekutest võttis osa üle 40 000 töötaja. Selle kontrolli teostamisel avastati rida puudusi kollektiivlepingute täitmisel ja märgiti abinõusid nende kõrvaldamiseks.

Palju halvemini oli organiseeritud teine massiline kontroll septembris-oktoobris. Keemia-Kaevandustöölise ja Ehitustöölise Ametiühingu Vabariiklik Komitee ei juhtinud üldse III kvartalis teostatud kollektiivlepingute kontrolli. Selle tagajärjel teostati kontroll ainult mõnes üksikus nende käitises.

Enamikus käitistes teostati kollektiivlepingute massiline kontroll tõesti masside, s. o. töölise, inseneride, tehnikute ja teenistujate osavõtul, kontrolli tulemused arutati läbi tööliiskoosolekutel. Kuid leidub ettevõtteid, kus 1947. a. jooksul ei teostatud kordagi kollektiivlepingute täitmise kontrolli, või jälle teostati formaalselt, lihtsalt selleks, et mingisugust aruannet koostada.

1947. a. jooksul ei kontrollitud kollektiivlepingute täitmist Viljandi ja Tallinna tuletikuvabrikutes, Tartu, Pärnu, Viljandi ja Läänemaa metsatööstuskeskustes ning Lehtse ja Tootsi turbatööstustes. Ehitusmaterjalide tööstuse käitistes ja ehitusettevõtteis teostati massilist kollektiivlepingute kontrolli ainult Järvakandi Klaasitehastes, Punases Kundas, Ehitustrustis nr. 3 ja Viljandi Ehituskontoris. Sellises suures ehitusorganisatsioonis, nagu Balti Tööstus-Ehitusvalitsus, ei ole kontrollitud kollektiivlepingu täitmist.

Mõnes käitises kontrolliti kollektiivlepinguid ilma ametiühingu- ja majandusaktiivi kaasa tõmbamata. Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikus kontrollis kollektiivlepingut 5-liikmeline komisjon kantsleilaua taga. Kuid isegi need 5 inimest ei võtnud vaevaks kollektiivlepingu täitmist põhjalikult kontrollida, vaid kandsid ainult paberile kollektiivlepingu kohustuste järjekorranumbrid ja lakoonilised konstateeringud: „täidetud“, „täitmata“ või „osaliselt täidetud“. Ei süvenetud kollektiivlepingu kohustuse mittetäitmise põhjustesse, ei tehtud omapoolseid ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks.

Suureks puuduseks kollektiivlepingute täitmise organiseerimisel oli see, et käitiskomiteede alaliste komisjonide töö ei olnud viidud kollektiivlepingute alusele. Enamikus käitistes, tekstiiltööstuses, kohalikus tööstuses, raudteel jne. ei olnud kollektiivlepingute täitmise kontrolli teostajateks käitiskomiteede alalised komisjonid. Oma tööplaanide koostamisel ei lähtunud need siis ka kollektiivlepingute vastavatest kohustustest. Kollektiivlepingute kontrollimiseks loodi erilised komisjonid, kes olid ainult kontrolli teostajateks. Nende tegevus lõppes otsekohe pärast kontrollimise läbiviimist. Seega kujunesid nad faktide registreerijateks ega olnud mingil määral vastutavad ja huvitatud kontrollimisel avastatud puuduste kõrvaldamisest.

Selline alaliste komisjonide asendamine mingisuguste erikontrollkomisjonidega, nende ülesannete eraldamine kollektiivlepingu täitmise kindlustamise ülesandeist, muutis käitiskomitee võitluse kollektiivlepingute täitmise eest pidevast ja järjekindlast võitlusest perioodiliseks kampaaniaks. See ei jätnud mõju avaldamata nii kollektiivlepingu täitmise edukusse kui ka kogu ametiühingu-organisatsiooni töösse.

Tallinna Depoos näiteks viidi augustikuus läbi selleks loodud erikomisjonide poolt kollektiivlepingu täitmise kontroll. Pärast kontrolli lõpetamist andis käitiskomitee esimees sm. Rimmi kontrollimise materjalid masinakirjutajale ümberkirjutamiseks ning... unustas need. Veel 1948. aasta jaanuaris seisid need ümberkirjutamatult masinakirjutaja käes. Mis kasu on sellisest kollektiivlepingu täitmise kontrollimisest, kui selle unustavad kõik, isegi käitiskomitee esimees?

Ülalnimetatud käitistes esinevad seetõttu ka kollektiivlepingute täitmise kõige tõsisemad puudused. Rida neist ettevõtetest, nagu Balti Tööstus-Ehitusvalitsus, Tallinna Tuletikuvabrik jt. on nende väheste häbiväärselt mahajäänud ettevõtete hulgas, kes ei täitnud aastaplaani. Nendes käitistes on eriti puudulikult korraldatud töötajate heaoluline ja kultuuriline teenindamine.

Neis käitistes aga, kus administratsioon ja käitiskomitee tegelesid pidevalt kollektiivlepingus ettenähtud kohustuste täitmisega, kus käitiskomitee oskas selleks rakendada kogu oma aktiivi, on tulemuseks kollektiivlepingu punkt-punktiline täitmine ja koos sellega käitise edukas arenemine.

Näitena võiks tuua „Tartu Kammivabriku“ kollektiivi, kus kollektiivlepingu kõik kohustused on eranditult täidetud, mistõttu käitise kollektiivil avanes võimalus vastu võtta sotsialistlik kohustus viisaastakuplaani täitmise kohta 1948. a. 1. maiks.

Põllutöömashinate tehas „Võit“ on samuti täitnud kollektiivlepingu kõigis osades. Tehas on 1947. a. jooksul võitnud kuus korda ENSV Ministrite Nõukogu ja AÜKN rändpunalipu ning üks kord teise preemia.

Kollektiivlepingute täitmise kindlustamisel on suur osatähtsus ministeeriumidel ja peavalitsustel. Kuid mõned ministeeriumid, eriti Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse ning Metsatööstuse Ministeerium on ilmselt alahinnanud kollektiivlepingute tähtsust. Aasta jooksul ei ole need ministeeriumid mingit huvi tundnud kollektiivlepingute täitmise vastu. Ainult Põlevkivi- ja Keemiatööstuse ning Kohaliku Tööstuse Ministeerium

on oma kolleegiumidel kuulnud käitiste direktorite aruandeid kollektiivlepingute täitmise kohta.

AÜKN-l on teada ainult üks juhus, kus käitise direktor kõrvaldati töölt kollektiivlepingu ignoreerimise ja mittetäitmise pärast. Nimelt vallandas Kohaliku Tööstuse minister sm. Ristmägi Balti Puuvillavabriku direktori sm. Kovalenko kollektiivlepingu mittetäitmise pärast.

Tõsised puudused kollektiivlepingute täitmisel olid võimalikud ka mõnede ametiühingute vabariiklike komiteede passiivsuse tõttu kontrolli organiseerimisel. Toome näitena Toiduainetetöölise Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidiumi töö kollektiivlepingute täitmise organiseerimisel. Nimetatud Vabariikliku Komitee presiidium arutas 22. aprillil 1947 üldiselt kõigi käitiste kollektiivlepingute sõlmimise käiku, kuid ei võtnud vastu mingit otsust. 17. juunil arutas presiidium jälle üldiselt kõigi käitiste kollektiivlepingute täitmise käiku, kuid ei võtnud ka sel korral vastu mingit otsust. 21. augustil arutas presiidium kompvektivabriku „Kave“ kollektiivlepingu täitmist. Presiidium tunnistas „Kave“ kollektiivlepingu täitmise mitterahuldavaks, võttis vastu konkreetse otsuse puuduste kõrvaldamiseks ning kohustas direktorit ja käitiskomitee esimeest esitama Vabariiklikule Komiteele kirjaliku aruande otsuse täitmise kohta 15. septembriks 1947. Aruanne on senini esitamata ja Vabariiklik Komitee märgib ise oma informatsioonis: „Praegu puudub Vabariiklikul Komiteel ülevaade, kuidas on täidetud presiidiumi 21. augusti 1947. a. otsus kollektiivlepingu täitmisest kompvektivabrikus „Kave“.“

Toiduainetetöölise Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidium ei ole rohkem arutanud kollektiivlepingute täitmist tema poolt teenindavais ettevõtteis. Ka ei ole Vabariiklik Komitee tõstnud ühtegi konkreetset küsimust kollektiivlepingute täitmise alal ministeeriumide ega AÜKN ees. Selline suhtumine Ametiühingu Vabariikliku Komitee poolt kollektiivlepingute täitmise kontrollimisse on täiesti lubamatu ning pleenum peab nõudma, et uuel aastal kõik ametiühingute vabariiklikud komiteed juhiksid pidevalt ja konkreetset kollektiivlepingute sõlmimist ja täitmise kontrollimist.

Peab tunnistama, et ka AÜKN presiidium ei ole vajaliku järjekindluse ja visadusega võidelnud kollektiivlepingute täitmise eest vabariigi ettevõtteis. Kollektiivlepingute sõlmimisel 1947. aastaks näitas AÜKN üles küllalt suurt aktiivsust, kuid lepin-

gute täitmise kontrollimise organiseerimisel on AÜKN presiidium tunduvalt vähem teinud, kui ta oleks võinud teha.

AÜKN presiidium on arutanud kollektiivlepingute täitmist Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumi ettevõteteis, valmistanud ette ENSV Ministrite Nõukogule esitamiseks sama küsimuse Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõteteis, esitanud AÜKN V pleenumile aruande kollektiivlepingute täitmise käigust ühenduses Oktoobrielse sotsialistliku võistlusega, andnud juhiseid ametiühingu- ja majandusorganisatsioonidele massilise kontrolli teostamise kohta. Kuid tehtud otsuste ja juhiste täitmise kontroll on olnud puudulik, seda tuleb käesoleval aastal tingimata otsustavalt parandada, et vältida möödunud aastal esinenud suurte puuduste kordumist kollektiivlepingutes võetud mõlemapoolsete kohustuste täitmisel.

II. Tootmis- ja tööviljakuse plaani täitmisest

1947. aasta, sõjajärgse stalinliku viisaastaku teine aasta, möödus pingelise sotsialistliku võistluse tähe all Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäeva auks ja aasta lõpul viisaastakuplaani täitmiseks nelja aastaga.

Ei ole mingit kahtlust, et kollektiivlepingute sõlmimine 1947. a. märtsis-aprillis, majandusmeeste ja ametiühinguorganisatsioonide aktiivne võitlus kollektiivlepingus võetud kohustuste täitmise eest, toodanguplaani täitmise ja ületamise, tootmisprotsesside täiustamise ja ratsionaliseerimise, kaadri ettevalmistamise ning töödistsipliini tugevdamise eest, samuti töötajate ainelise ja kultuurilise olukorra parandamise eest aitasid suuresti kaasa uute edusammude saavutamisele.

1947. a. tõusis kvartalist kvartalisse tööstusliku tootmise tempo. Toodangu kasv, võrreldes 1946. a. vastavate kvartalitega, kujunes 1947. a. järgmiselt: esimeses kvartalis — 31,7 protsenti, teises kvartalis 32,9 protsenti, kolmandas kvartalis 36,2 protsenti. 1947. a. tööstuse kogutoodangu maht ületas eelmise aasta taseme 42,1 protsendi võrra.

1947. a. tööstustoodangu kasvu aluseks oli tööviljakuse pidev tõus. Kollektiivlepingute täitmise alusel kasvas tööviljakus 1947. aastal kuust kuusse, saavutades kõige kõrgema taseme oktoobris, kui sotsialistliku võistluse pinge jõudis haripunkti. Nii tõusis keskmine toodang ühe töölise kohta vabariikliku ja

kohaliku alluvusega tööstusettevõtteis tervikuna 1947. a. oktoobris 1946. a. oktoobriga võrreldes 57% võrra.

Nende näitajate saavutamisele aitas kaasa Leningradi eesrindlike käitiste kollektiivide algatusel arenev tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate sotsialistlik võistlus viisaastaku teise aasta plaani täitmiseks Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 30. aastapäevaks.

Individaalse, brigaadidevahelise ja kutsealade sotsialistliku võistluse arendamise tagajärjel kasvas stahhaanovlaste arv 1. oktoobriks 1947. a. 11 218-le ja lööktööliste arv vastavalt 15 387-le. Ligi 300 stahhaanovlast täitsid oma 5 aasta töönormid ja isegi rohkem.

Kogu vabariigis tuntud stahhaanovlaste, nagu Tehase nr. 9 freesija sm. Piilbergi, kaalutehase „Vega“ lukksepa sm. Pauluse, „Ilmarise“ sepa sm. Tomperi, Kukruse kaevuri sm. Popušai, vedurijuhtide sm-te Merilaini, Lillese jt. kõrvale on kerkinud uued stahhaanovlased, kes on oma töömeetodite pideva täiustamisega täitnud viie aasta norme.

Riidevabriku „Keila“ eelketraja sm. Maria Jässi täidab pidevalt töönorme 250-protsendiliselt, ületades teiste eelketrajate toodangu 50—100% võrra. Isegi pealiskaudne tutvumine tema tööga näitab, et ta saavutab neid tulemusi eesrindlike töömeetodite abil. Sm. Jässi saab eelmisest masinast väga mitmesuguse suurusega poole. Enne nende tarvituselevõtmist hindab ta eriti hoolikalt poolide suurust, ning asetab neid masinale selliselt, et poolide tühjaksjooks ei tekiks liiga lühikeste ajavahemike järele, mis sunniks masina seisma panema poolide pealeasetamiseks. Sm. Jässi vahetab terve raamitäie masinat seisma panemata, tarvitades iga pooli vahetamiseks keskmiselt 30 sek. (norm 53 sek.). Katkemise likvideerimiseks hoiab ta endal käepärast kõik tööriistad ja abinõud ning üheaegselt eie jätkamisega kõrvaldab ta ka kõik teised esinenud puudused, nagu ummistunud nõelavalts, mustunud töölinid jne. Sellega saavutab ta hea masinajooksu ja suhteliselt väikese katkemiste arvu, umbes 30% vähem kui teistes vahetustes.

Või võtame „Punase Reti“ treiali sm. Eduard Ruusi, kes annab toodangut juba 1951. a. arvel. Ta ratsionaliseeris tunduvalt kärnimismeislite valmistamist treipingil. Nüüd töötab ta kahel treipingil. Sellal kui kaks treipinki treivad elektripliitide põhju, puurib sm. Ruus treitud põhjadesse kaks auku ning lõikab käsitsi sisemise vindi. 22 detaili asemel valmistab ta päeva jooksul 66—70.

Võiks nimetada veel paljusid nõukogude patrioote, kes on ennetanud aja ning töötavad juba 1952. ja 1953. aasta arvel. Igaüks neist on toonud palju väärtuslikku töömeetodite täiusdamise alal.

Stahhaanovlaste-novaatorite töökogemusi tundma õppida, õpetada neid kõigile töolistele ning selle alusel saavutada üldist töoviljakuse tõusu — see on meie pakilisem ülesanne, mis peab sõlmitavates kollektiivlepingutes leidma konkreetse väljenduse.

Sõjajärgsel viisaastakul areneva sotsialistliku võistluse iseloomustavamaks jooneks on inseneride ja tehnikute aktiivne osavõtt võistlusest. Käsikäes stahhaanovlastega töötavad nad meie tööstuse arendamisel. Inseneride ja tehnikute teadmised ühendatult stahhaanovlaste kogemustega ja ennastsalgava tööga on tõstnud stahhaanovliku liikumise uuele astmele. Paljudes käitistes on terved jaoskonnad ja osakonnad stahhaanovlikud, kõik töölised neis töötavad eesrindliku tehnoloogia alusel ja eesrindlike töövõtetega, ületades tunduvalt norme ja plaane.

Eesti NSV esimesed insenerid-novaatorid, kollektiivse stahhaanovliku töö organiseerijad on järgnenud Kirovi tehase tehnoloogi sm. Ivanovi ja Moskva tehase „Kaliibri“ meistri sm. Rossiiski eeskujule.

Käesoleva aasta kevadel töötati tekstiilvabrikus „Punane Koit“ stahhaanovlaste sm. Taumi ja sm. Vaindorfi ning kangruosakonna juhataja sm. Raudvere algatusel välja stahhaanovlike töömeetodite levitamise plaan. Sm. Raudver oli selle plaani organiseerijaks ja teostajaks.

Sm. Raudver jõudis otsusele, et senine telgede paigutus ei võimalda suurema arvu telgede teenindamist. Ta paigutas teljed ümber selliselt, et oleks võimalik nelja siidikudumistelje teenindamine. Pärast neid ümberkorraldusi asusid 8 kangrut tööle à 4 teljel. Seal aga, kus tüüpteenindamiseks on 1 telg, hakkas tööle 8 kangrut à 2 teljel. Praegu töötab 4 teljel juba 16 töolist, 3 teljel 6 töolist ja 2 teljel 5 töolist. Seega töötavad kõik osakonna kangrud suuremal telgede arvul, kui see on normis ette nähtud.

Muidugi tuli mitmel teljel töötamist kindlustada mitte ainult telgede ümberpaigutamisega, vaid ka teiste tehniliste ürituste läbiviimisega. Sm. Raudver ehitas ümber käärimismasinatena raamid suuremale poolide arvule, kusjuures masinate kiirust suurendati 40% võrra. Kangrud võtsid tarvitusele pikemad

poolid, millele läheb rohkem lõnga peale jne. Samal ajal juhtisid parimad kangrud sm-d Vaindorf, Poss ja Korvits stahhaanovlikke koole ning õpetasid neis 22 kangrut.

Sm. Raudver ei ole ainus meister Eesti NSV-s, kes pideva tehnoloogilise protsessi täiustamisega ja stahhaanovlike koollide organiseerimisega kindlustas oma osakonna kollektiivse stahhaanovliku töö. On teada Kreenholmi Manufaktuuri meistri sm. Loiko, „Ilmarise“ meistri sm. Drummi jt. suurepäraseid algatusi.

Neid meistreid tuleb esile tõsta, nende algatust populariseerida ja saavutada, et kõik meie tööstuses töötavad meistrid, insenerid ja tehnikud saaksid aru oma osatähtsusest stahhaanovliku liikumise arendamisel, abistaksid ja organiseeriksid töölisi ning saavutaksid 1948. a. mitte ainult üksikute osakondade stahhaanovlikeks muutmist, vaid ka tervete stahhaanovlike käitiste väljakujunemist.

Eesrindlike meistrite algatus peab leidma igakülget toetust ministeeriumide, peavalitsuste, ettevõtete direktorite ja ametiühingu-organisatsioonide poolt.

Kahjuks ei leia meistrite algatus kõikjal vajalikku toetust. Näiteks algatas Balti Tööstus-Ehitusvalitsuse puidutöökoja meister sm. Jevlanik sotsialistliku võistluse stahhaanovliku osakonna organiseerimiseks ning pöördus ajalehe kaudu üleskutsega teiste meistrite poole, kuid tema algatus ei leidnud üldse toetust administratsiooni ega käitiskomitee poolt ning vaibus. Selline bürokraatlik suhtumine eesrindlaste algatusse tuleb uute kollektiivlepingute sõlmimisel hukka mõista ning luua tingimused inseneride ja meistrite osatähtsuse tõstmiseks sotsialistliku võistluse organiseerimisel.

Meie tööstuse ees seisab ülesanne mitte ainult tõsta toodangu hulka, vaid tunduvalt parandada ka toodangu kvaliteeti, anda täisväärtuslikke seadmeid, masinaid ning mehhanisme tööstusele ja heakvaliteedilist kaupa elanikkonna suurenevate vajaduste rahuldamiseks. Pleenumist osavõtjaile kaubandus-organisatsioonide poolt korraldatud näitus näitas kujukalt, et toodete kvaliteediga ei ole meil kaugeltki kõik korras.

Seda rõõmustavam on, et toodangu kvaliteedi tõstmise eest hoolitsevad meie parimad stahhaanovlased ise. Riidevabriku „Keila“ stahhaanovlase sm. Erika Villefeldi töös ei leidu kunagi praaki lihtsalt sellepärast, et ta on iseenda praakija. Ta arutab pooli pealt alati kõik vead välja ega lase kunagi praaki oma töö hulka.

Meretehase meistrid ja stahhaanovlased seltsimehed Elmar King, Jaan Väli ja Karl Timus organiseerisid „kvaliteedikooli“. Selles koolis õpetavad nad eriti noori töölisi, paljastavad töös esinenud praaki ja annavad praktilist nõu praagi kõrvaldamiseks.

Peab tunnistama, et stahhaanovlikke jaoskondi ja osakondi, stahhaanovlike töömeetodite levitamise plaane, kvaliteedi koole on meil veel õige vähe. Kuid neid stahhaanovliku liikumise uue tõusu algeid tuleb hoolikalt kasvatada, levitada, muuta neid üksikuist nähetest üksikuis eesrindlikes käitistes massiliseks liikumiseks kõigis käitistes. See on ametiühingute tähtsaim ülesanne sotsialistliku võistluse arendamisel. Mitte kohal tammuda, vaid näha uut, õppida meie eesrindlastest ning nende kogemusi järjekindlalt levitada.

Leningradlaste uus patriootlik üleskutse, täita sõjajärgne stalinlik viisaastakuplaan nelja aastaga, leidis tulist poolehoidu Eesti NSV tööstus-, transpordi- ning ehitusettevõtete tööliste, inseneride, tehnikute ja teenistujate seas.

Laiade töölishulkade kindel tahe, olemasolevad tööviljakuse edasise kasvu suured reservid ning viisaastaku kahe esimese aasta tootmisplaani ületamine loovad reaalse aluse viisaastakuplaani täitmiseks nelja aastaga kogu vabariigi ulatuses.

Paljude käitiste kollektiivid on võtnud endale kohustuse täita viisaastakuplaan vähem kui 4 aastaga. Näiteks Kohaliku Tööstuse Ministeeriumi ettevõtted omavad kõik võimalused viisaastakuplaani täitmiseks brutotoodangu väljalaskmise alal kogu ministeeriumi ulatuses 3 aasta ja 10 kuuga. 1950. a. tase saavutatakse juba käesoleva aasta esimese kvartali lõpuks. Ministeeriumi 4 käitist — Tartu Kammivabrik, Kemaks, Keemiakombinaat ja Tallinna Kunstsarvetehased — omavad võimaluse täita viisaastakuplaani vähem kui 3 aastaga, 20 käitist võivad oma aastaplaani täita tunduvalt vähem kui 4 aastaga.

Kuid praegu ei ole veel kõik käitised endile võtnud konkreetseid kohustusi viisaastakuplaani ennetähtaegseks täitmiseks.

Andmed ühe tööliste toodangu kohta mõningais ettevõtteis signaliseerivad meile sotsialistliku võistluse pinge langusest, signaliseerivad sellest, et ametiühingu-organisatsioonid on nõrgendanud sotsialistliku võistluse juhtimist.

Oktoober oli sotsialistliku võistluse kõige pingelisemaks ja kõige edukamaks kuuks. Oktoobrikuu saavutusi tuleb kindlustada ja ületada. Selleks tuleb praegu kõik jõud suunata sot-

sialistliku võistluse organiseerimisele viisaastakuplaani täitmiseks nelja aastaga individuaalsete ja brigaadiliste sotsialistlike kohustuste alusel.

Tähtsamaks osaks kollektiivlepingutes on tööliste, inseneride ja tehnikute osavõtul väljatöötatud organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaan. Nende organisatsioonilis-tehniliste abinõude ellurakendamine otsustab käitise edasise tehnilise progressi ning kujuneb aastaplaani ennetähtaegse täitmise nurgakiviks. Möödunud aasta kogemused näitavad, et nendes käitistes, kus organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaani täitmisele omistati suurt tähelepanu, on tööviljakus kasvanud ning on saavutatud täit edu toodanguplaani täitmisel ja ületamisel („Punane Koit“, „Võit“ jt.).

Reas käitistes on aga plaanis ettenähtud organisatsioonilis-tehnilised üritused täitmata, ja see on üheks olulisemaks põhjuseks nende ettevõtete mahajäämisel.

Kohtla põlevkivikaevandus ei täitnud aastaplaani. Kollektiivlepingus ettenähtud 22 organisatsioonilis-tehnilisest üritusest on seal täidetud ainult 10.

Paljud käitiskomiteed ajavad „mittevahelesegamise“ poliitikat organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaanide täitmise suhtes. 1947. a. jooksul ei ole näiteks Kiviõli Kombinaadi käitiskomitee (esimees sm. Annert), Kohtla Kombinaadi käitiskomitee (esimees sm. Mankošev) ühtegi korda kuulunud käitiskomitee koosolekul direktori või peainseneri aruannet organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaanide täitmise kohta, kuigi neis käitistes on ligi 40% lepingus planeeritud organisatsioonilis-tehnilistest üritustest täitmata.

Viisaastakuplaani täitmise kindlustamiseks uurivad praegu kõik ministriumid ja peavalitsused oma sisemisi reserve, töötavad välja üksikasjalisi organisatsioonilis-tehniliste abinõude plaane. Seni ei ole ametiühingute vabariiklikud komiteed nende plaanide väljatöötamisest kuigi aktiivselt osa võtnud. See viga tuleb otsekohe parandada. Väljatöötamisel olevad organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaanid ei ole veel kõikjal töölistega läbi arutatud. Kollektiivlepingute sõlmimisel 1948. a. tuleb ilmingimata organisatsioonilis-tehnilised üritused laialdase aktiivi kaasabil läbi arutada. Ei ole mingit kahtlust selles, et meie eesrindlikud töölised ja insener-tehnilised töötajad täiendavad suurel määral ministriumide kabinettides väljatöötatud plaane.

Pealiskaudselt suhtumisest tähtsamasse tootmisküsimusse

tuleb 1948. a. lõplikult lahti saada, tuleb huvi tunda käitise tehnilise täiustamise vastu ja mobiliseerida võitluseks käitise tehnilise progressi eest kogu käitise kollektiiv.

Kollektiivlepingu sõlmimine tõi teatavat elevust ratsionaliseerimistöösse. 1947. a. 9 kuu kestel esitati Kohaliku Tööstuse, Toiduainetetööstuse, Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse ministriumide ettevõtteis, Tselluloosi- ja Paberitööstuse Valitsuse ettevõtteis ning Eesti Raudteel, Meretehases ja Liidutehas nr. 9 1215 ratsionaliseerimissetepanekut, neist on rakendatud 448 ettepanekut, mis andsid ligi 6 miljonit rubla kokkukohi.

Kohaliku Tööstuse Ministriumi, Tselluloosi- ja Paberitööstuse Valitsuse ning teiste ministriumide ettevõtteis on koostatud ratsionaliseerimissetepanekute temaatilised kavad, on välja kujunenud ratsionalisaatorite aktiiv, käitiste insener-tehnilised töötajad võtavad erilise innuga vahetult osa ratsionaliseerimistööst, on astunud esimesi samme ratsionaliseerimistöö populariseerimiseks.

Kuid paljud ametiühingute vabariiklikud komiteed (Keemia-Kaevandustöölise, Ehitustöölise jt.) ning eriti Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministrium, Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministrium kui ka paljud käitiskomiteed ja käitiste administratsioonid seisavad eemal ratsionaliseerimistöö organiseerimisest ja juhtimisest.

Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministriumi ettevõtteis isegi ei éraldatud 1947. a. eelarves summäsids ratsionaliseerimistöö arendamiseks, ministriumis puudub ratsionaliseerimis- ja tehniliste ettepanekute arvestus ja kontroll ettepanekute rakendamise üle.

Mõnes Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministriumi käitises on ratsionaliseerimistöö lastud minna täiesti isevoolu teed. Näiteks Kiviöli Kombinaadis tegeleb tehnikaosakond (juhataja sm. Nikolajev) ainult esitatud ettepanekute registreerimisega, ei ole organiseeritud mingit abi töölisleitajatele. Iseloomustav on see, et 1947. a. 10 kuu jooksul esitati kombinaadis ainult 23 ettepanekut ja neist ainult kaks töölise poolt. Kuid just need töölise sm-te Virki, Puksi ja Vetiku ettepanekud, kuigi nad on vastu võetud, on rakendamata ja preemia töölistele välja maksmata.

Kohaliku Tööstuse Töölise, Keemia-Kaevandustöölise jt. ametiühingu vabariiklikud komiteed ei ole 1947. a. oma preiidiumidel kordagi arutanud ratsionaliseerimistöö küsimusi

ning ei ole sellele küsimusele suunanud käitiskomiteede tähelepanu.

Paljud käitiskomiteed ei ole suutnud ratsionalisaatorite ümber koondada käitise eesrindlike töölisi, stahhaanovlasi, ei ole võidelnud ratsionaliseerimise temaatilise plaani täitmise eest, ei ole tutvustanud töölisi kehtiva seadusandlusega leiutajate ja ratsionaliseerijate õiguste kohta ning ei ole kontrollinud ega kindlustanud vastavate määruste õiget rakendamist. Selle tagajärjel esineb käitistes viivitusi ratsionaliseerimisetepanekute läbivaatamisel, rakendamisel ja ratsionaliseerijatele tasu väljamaksmisel.

Meie majandus- ja ametiühingu-organisatsioonid omavad juba küllalt kogemusi massilise töölisleiunduse ja ratsionaliseerimise töö korraldamisel. Uute, 1948. a. kollektiivlepingute täitmisel ei saa keegi end enam vabandada oskamatusel või teadmatusel; lohakale suhtumisele sellesse nii tähtsasse küsimusse on aga juba viimane aeg lõpp teha.

Möödunud aasta kollektiivlepingute üheks tähtsamaks kohustuseks oli iganenud jõudlusnormide revideerimine paljudes ettevõtetes. Nagu me V pleenumil võisime märkida, teostati normide revideerimine edukalt. See tõi kaasa tööviljakuse ja töötasu tunduva tõusu tänu uute organisatsioonilis-tehniliste ürituste ja ratsionaliseerimisetepanekute rakendamisele.

ÜAÜKN XVII pleenum märkis, et normeerimise korrastamine ei ole aga veel lõpetatud. 1948. a. kollektiivlepingutesse tuleb võtta kohustused veel laialdasemalt tükitööle üleminekuks, progressiivsete tehniliselt põhjendatud normide rakendamiseks, samuti abinõud, mis on suunatud tööliste tootmiskvalifikatsiooni tõstmisele ja praktilise abi osutamisele normide täitmisel mahajäävatele töölistele. Ministeeriumid ja ettevõtete administratsioonid peavad hoolitsema normeerijate kvalifikatsiooni tõstmise eest, organiseerima sel eesmärgil normeerijate kursusi.

Üheks plaanitäitmise varuks on mahajäävate, norme mittetäitvate tööliste tõstmine eesrindlike tööliste tasemele.

Mõningate käitiste administratsioonid ja käitiskomiteed ei täitnud oma kohustust norme mittetäitvate tööliste abistamisel.

Kiviõli kombinaadis ei täida norme 30% töölistest. Osakondade juhatajad, eriti meistrid ning käitiskomitee ei tunne huvi norme mittetäitvate tööliste vastu, ei astu samme nende abistamiseks, ei avasta ega kõrvalda normi mittetäitmise põhjusi. Taotledes plaani täitmist, orienteeruvad osakondade juhatajad

ja meistrid norme ületavatele töölistele, kindlustades eeskätt neile normaalseid töötingimusi ning ei pane tähele suuri reserve, mis peituvad mahajäävate tööliste tõstmises eesrindlike tasemele.

Kollektiivlepingutes kindlaksmääratud kohustuste alusel on saavutatud mõningat edu tööliste ja insener-tehniliste töötajate kaadri ettevalmistamisel ja kvalifikatsiooni tõstmisel. Eriti väärrib sel alal esiletõstmist Eesti Raudtee, kus 1947. a. kaadri ettevalmistamise plaan täideti põhierialadel 153-protsendiliselt, kaadri kvalifikatsiooni tõstmise plaan aga 178-protsendiliselt.

Raudteel teostatakse kaadri ettevalmistamist ja täiendusõppust väljakujunenud süsteemi järgi — õppeasutused, mittestatsionaarne õppus, tehniline propaganda Tehnikamaja ja tehnikakabinetide poolt jne. Kuid raudteel on osatud rakendada võrdlemisi edukalt ka selliseid kaadri väljaõppuse ja kvalifikatsiooni tõstmise meetode nagu tehnilised konverentsid, stahhaanovlik-luuninlikud koolid, tehnilised lendlehed, õppekinofilmid jne. Peaaegu organiseerimata on seni aga noorema juhtiva personaali õppus, mille järele tuntakse erilist vajadust. Kahjuks peab märkima, et Raudteelaste Ametiühingu Vabariiklik Komitee tunneb äärmiselt vähe huvi raudteelaste kaadri ettevalmistamise vastu, ei abista küllaldaselt kursuste komplekteerimist ja stahhaanovlike koolide organiseerimist. Ühiskondliku kontrolli puudumise tõttu teostatakse kaadri ettevalmistamise üritused raudteel administratiivselt ja sageli suure formaalsusega.

Meie tööstuslikud ja ehitusala ministeeriumid võiksid siiski raudteelt palju õppida, kuidas organiseerida ja juhtida tööliste ning insener-tehniliste töötajate ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise tööd.

Tutvudes kaadri ettevalmistamise küsimustega tööstus- ja ehitusettevõtteis, selgub, et paljud ministeeriumid ja ametiühingute vabariiklikud komiteed ei tegele selle ala juhtimisega, vaid jätavad selle käitiste administratsioonide hooleks. Eriti halvasti on täitnud kaadri ettevalmistamise plaani Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse ning Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõtted.

Seni on osavõtt tehnilise miinimumi kursustest, nende organiseerimise tase ja õpetamise kvaliteet kursustel pahatihti väga nõrk.

Näiteks Kiviõli Kombinaadis on aasta jooksul tehnilise miinimumi kursused lõpetanud ainult 160 inimest (plaanis 350).

Puuduvad tehnilise miinimumi kursustê kavad üksikutele erialadele ja õppeplaanid. Kâitistes ei ole eraldatud ruume õppimise korraldamiseks. Kâitiskomitee ei ole siin aasta jooksul korraldanud loenguid ja vestlusi tehnilistel teemadel, ei ole püüdnud insener-tehnilisi tóotajaid ja eesrindlikke tóolisi tutvustada nõukogude tehnika ja teaduse saavutustega, kuigi osa kombinaadi insenere ja tehnikuid ei tunne ning seetóttu alahindab nõukogude teadust ja tehnikat. Kâitise klubi juhatus ei ole seni veel mõelnud tehnilise kabineti loomisele.

Meie tóoliskaadri täiendamise peamiseks allikaks on vabrikua ja tóostuskoolid. Ametiühingu-organisatsioonide ülesandesse kuulub tóójõureservide koolidest tulnud noortele tóolistele normaalsete tóo- ja elamistingimuste loomine. Noored, kes asuvad esmakordselt tootvale tóole tóostuses, peavad kâitisesse tulles tundma kogu kâitise kollektiivi ja ametiühingu-organisatsiooni abistavat ning juhtivat kâtt.

Kuid nii mõneski kâitises on tegelikkuses olukord hoopis teine.

Kiviõli kombinaadi baasil on loodud Tóójõureservide vabrikukool nr. 5. Põlevkivi- ja Keemiatóostuse Ministeerium sai 1947. aastal oma ettevótteisse 373 koolilõpetanud noort tóolist. Nendest tóotab ministeeriumi ettevótteis praegu ainult 195 noort.

Kaevanduse administratsioonid ja ametiühingu-organisatsioonid ei hoolitse noorte tóoliste eest, neid ei kasutata nende eriala järgi, kuni viimase ajani olid Küttejõu ja Kohtla noorte ühiselamud korrastamata.

Osakondade juhatajad suhtuvad noortesse kui mittetâisvâartuslikesse tóolistesse ja paigutavad noori sageli halvematesse tóotingimustesse kui vanemaid tóolisi. Nâiteks Kohtla kombinaadi kaevanduses (juhataja sm. Andrejev) paigutati noori niiskettesse etesse.

Kiviõli kombinaadi mehhaanikaosakonda saadeti noor tóoline sm. Tsórulejev, kes lõpetas kooli sepaabina, kuid osakonnajuhataja sm. Muranov ei lubanud teda sellele tóole asuda, paigutas teda ühelt tóolt teisele ning lõpuks ei andnud talle üldse tóöd. Detsembris teenis see noor tóoline 150 rbl., mida ta sai avansina, ja 78 kopikat, mida ta sai kuu lõpul.

Selline bürokraatlik suhtumine noortesse on peamiselt põhjustanud nende hulgalise lahkumise tóolt.

1948. a. kollektiivlepinguis tuleb nâha ette konkreetseid kohustused noorte tóoliste, eriti vabrikua ning tóostuskooli

lõpetanute töökorralduse, heaolulise ja kultuurilise teenindamise kohta nii käitise administratsiooni kui ka ametiühingu-organisatsiooni poolt. Ametiühingute vabariiklikud komiteed peavad ühtlasi hoolitsema selle eest, et ametiühingutöö seataks eeskujulikke korda tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste endi kui tulevaste tööliste hulgas.

Möödunud aasta saavutused tööstuses, transpordis ja ehitustöö alal näitavad kujukalt, kuivõrd suured on meie sisemised reservid. Olemasolevate tootmisvõimsuste täielikul ärakasutamisel võinuks 1947. a. töösaavutused olla tunduvalt paremad. Kui kõik ettevõtted oleksid töötanud nii, nagu eesrindlikud käitised, oleksime jõudnud märksa kaugemale viisaastakuplaani täitmisel.

Kollektiivlepingute sõlmimine ja võitlus nende täitmise eest 1948. a. peavad kindlustama, et kõik ettevõtted eranditult ületaksid riikliku tootmisplaani ja täidaksid täielikult nomenklatuurse plaani. Selleks on tarvis otsustavalt parandada tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtete materiaalset ja tehnilist varustamist, täiustada tootmise tehnoloogiat, vähendada tööseisakuid miinimumini, parandada tootmise ja töö organiseerimist, kõvendada võitlust sotsialistliku suhtumise eest töösse ja ühiskondlikku omandisse, organiseerida paremini sotsialistlikku võitlust tootmisplaanide ületamise eest.

Meie varustajad töötavad sageli äärmiselt lohakalt ja vastutustundetult ettevõtete varustamisel toorainete, materjalide, abimaterjalide, tööriistade ja küttega. Hiljuti Ametiühingute Kesknõukogus korraldatud väikesel stahhaanovlaste nõupidamisel kaebasid paljud stahhaanovlased halva materiaalse ja tehnilise varustuse üle. Meie ministriumide ja ettevõtete varustusorganeis leidub sääraseid ametnikke, kes on oma töös materjalide hankimisel piirdunud ainult mõningate hilinevad kirjalike nõudmistega esitamise ja telefonikõnede pidamisega ega võitle bolševistlikult oma ettevõtete täieliku ja kõrgekvaliteedilise varustamise eest. Juurdlusorganite poolt on paljastatud palju juhuseid, kus varustusorganitesse olid tunginud nõukogude ühiskonnale ja tööliklassile võõrad elemendid, kes kasutasid oma seisukohta ainult isiklikes huvides. Meie ametiühingu-organisatsioonidel tuleb eriti varustusorganite suhtes teritada bolševistlikku valvsust, aidata neid puhastada võõrastest elementidest, süveneda varustusorganite töösse, abistada nõukoguliku suhtumisega varustajaid, kes teevad energilist tööd oma ettevõtete varustamisel kõige vajalikuks. Mingil juhul ei tohi võtta

puhta kullana varustajate tavalisi lakoonilisi vastuseid: seda või teist materjali ei ole üldse võimalik saada!

Varustusorganite halva töö ja tootmise ebaõige korraldamise tõttu esineb meil veel paljudes ettevõtetes tööseisakuid, mis pidurdavad meie edusamme ja kisuvad alla töötajate töötasu. Kohaliku Tööstuse Ministeriumi ettevõtteis läks 1947. a. jooksul ainuüksi kogu tööpäeva kestnud tööseisakute tõttu kaduma 10 056 inimtööpäeva, arvestamata tööpäeva jooksul esinenud osalisi tööseisakuid, mis on sageli küllaltki suured.

Narva Kreenholmi Manufaktuuris seisid 12. detsembril Joala vabrik 86 eelketrusmasinat 62,5 tundi. See omakorda põhjustas tööseisakuid müüliosakonnas, kus samal päeval seisid 58 müüliosakonna masinat 93,5 tundi (ehk 25% müüliosakonna võimsusest). Suurem osa tööseisakutest oli tingitud poolide puudusest, mida ei andnud seisvad eelketrusosakonna masinad. Ülejäänud tööseisakud põhjustas rihmade ja nõõride katkemine. Seni ei ole Narva Kreenholmi Manufaktuuri administratsioon suutnud varuda vajalikke materjale rihmade õmblemiseks.

Ametiühingu-organisatsioonide suhtumine tööseisakute tekkimise süüdlastesse peab kujunema senisest palju teravamaks, neid tuleb hukka mõista, tõsisematel juhtumitel aga tingimata vastutusele võtta.

Kuni viimase ajani läheb palju väärtuslikku tööaega kaduma madala töödistsipliini tõttu. Mahajäänud käitistes esineb rohkesti omavolilisi ja nn. „administratsiooni loal“ puudumisi, ilmaaegset edasitagasi käimist töö ajal jne. Viisaastakuplaani täitmise ülesanded nelja aastaga nõuavad, et meie ametiühingu-organisatsioonid kasutaksid kõiki ühiskondliku mõjutamise vahendeid kindla sotsialistliku töödistsipliini loomiseks kõigis ettevõtteis. Eriti tuleb rakendada seltsimehelikke tootmiskoh-tuid, mis omavad suure kasvatusliku tähtsuse.

Rõõmustava asjaoluna tuleb märkida rahareformi teostamise ja kaardisüsteemi kaotamise tervendavat mõju töödistsipliini tugevdamisele ja tööviljakuse kasvule. Kui näiteks tekstiilvabrikus „Juuni Võit“ läks 1947. a. detsembrikuu kahe esimese dekaadi jooksul omavoliliselt puudujate arvel kaduma 425 tööpäeva, siis moodustas see arv 1948. a. jaanuarikuu kahel esimesel dekaadil 66 tööpäeva, kusjuures esimesel dekaadil — 39 ja teisel dekaadil — 27 tööpäeva. „Voltas“ langes omavoliliselt puudunud tööaja protsent kogu tööajast 1947. a. detsembril 2,8 protsendilt 1,4 protsendile jaanuaris 1948. a. „Juuni Võit“ võttis jaanuaris tööle 70 uut töölisi, nende hulgas palju kvali-

fitseeritud tekstiiltöölisi. Töölt ei lahkunud ükski tööline. Tööliste nõudlikkus tööd pidurdavate tegurite kõrvaldamise suhtes on tunduvalt tõusnud.

Rahareformi teostamise ja kaardisüsteemi kaotamise soodsat mõju töövilkakuse kasvule ja töödistsipliini tugevdamisele tuleb ametiühingu-organisatsioonidel oma organiseeriva ja selgitava tööga kindlustada ja edasi arendada.

Eraldi on vaja peatuda ehitustöölise tööl. Tõsi, 1946. aastaga võrreldes on ehitusalal teatavaid edusamme tehtud, kuid ehitamine on ikkagi veel mahajäänuim ala meie rahvamajanduses, arvestades rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastakuplaani suuri nõudeid ehitajaile. Eriti häiriv on elamuehituse mahajäämine.

Ehitustöö mahajäävuse peamisteks põhjusteks on ebaperemehelikkus, elementaarse korra ja töö organiseerimise puudus ehitusobjektidel, nõrk ehitusmehhanismide kasutamine ja madal töödistsipliin.

Vaatleme näiteks Balti Tööstus-Ehitusvalitsuse (juhataja sm. Dobrotin, käitiskomitee end. esimees sm. Tihhonov) ehitusorganisatsiooni. 1947. a. kasutati seal mitmekopalist ekskavaatorit ainult 1,8%, betoonisegajaid — 28,7%, segusegajaid — 27,8%, kivikillustajaid — 47,5% transportööre — 51%, iseliikuvaid kraanasid — 30% nende kogu võimsusest.

Palju tehakse tühja tööd. Näiteks Balti Puuvillavabriku taastamiseks planeeriti ehitusplats, kaevati augud tugipostidele, tugistati ääred laudadega. Töö on aga vahepeal katkestatud, kaevatud augud on liiva ja lund täis, planeerimistraadid ja postid on segamini aetud ja ära lõhutud, tööd tuleb jällegi otsast peale hakata.

Vaatamata töökatte puudusele kasutatakse tööjõudu ebaratsionaalselt. 9. detsembril saabusid Tallinna 200 värvatud töölisi, kuid veel 18. detsembril oli suurem osa neist tööle rakendamata.

Kvalifitseeritud töölisi ei kasutata eriala järgi. Näiteks krohviija Fedjulin töötas detsembrikuus müürsepana, mullatöölisena, laadijana jne.

Töödistsipliin ehitustel ja abikäitistes on madal, nii administratsioon kui ka käitiskomitee ei võitle töödistsipliini tugevdamise eest. Balti Tööstus-Ehitusvalitsuse juhatus ei oma isegi andmeid töödistsipliini rikkumiste kohta. Leivavabriku ehitusel töötavatest 40 töölisest puudub iga päev keskmiselt 23 töölisi. Töö algab tavaliselt 15 minutit kuni 1 tund hiljem

ettenähtud ajast töökohtade ettevalmistamatuse tõttu. Töölised lahkuvad sageli omavoliliselt enne tööaja lõppu. Tööle tuleku ja töölt lahkumise arvestus on organiseeritud puudulikult.

Kollektiivlepingus oli ette nähtud 1310 töölise ettevalmistamine, tegelikult on ette valmistatud ainult 258 töolist ning tõstetud 184 töölise kvalifikatsiooni 500 asemel.

Mis siis imestada, et ehitus-montaažtööde plaan on täidetud vaid 30 protsendi ulatuses, eksploatatsiooni on üle antud ainult 38,1 protsenti ettenähtud objektidest (juurde arvatud ka need objektid, mis on alles komisjoni poolt vastu võtmata). Tööde omahind on 212 protsenti!

Ehitustöölise Ametiühingu Vabariiklik Komitee ja Balti Tööstus-Ehitusvalitsuse juhatus ei ole osanud selles suures ja tähtsas ettevõttes kollektiivlepingu alusel luua elementaarset korda. Pleenum peab nõudma seltsimeestelt Koortilt ja Dobrotinilt, et nad organiseeriks Balti Tööstus-Ehitusvalitsuses töölise, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate aktiivse osavõtu 1948. a. kollektiivlepingu sõlmimisest ja täitmisest, et Tallinna tähtsamatel ehitusobjektidel oleks käesoleval aastal kindlustatud edukas töö. Ei tohi unustada, et sellest oleb pealinna paljude ettevõtete tootmisplaanide täitmine ja ületamine.

ÜAÜKN esimees sm. Kuznetsov, tehes kokkuvõtet kollektiivlepingu tähtsaima osa — tootmis- ja töövõiljakuse plaani täitmise kohta, ütles:

„Iga tööstus- ja transpordiettevõtte, iga ehitus peab 1948. a. kollektiivlepingu ettevalmistamise käigus kontrollima oma võimalusi, avastama reserve ja välja töötama ammendavad abinõud uute võimsuste kiireimaks eksploatatsiooni rakendamiseks, töötavate seadmete paremaks kasutamiseks, töövõiljakuse tõstmiseks, rangeima kokkuhoiu teostamiseks materjalide, kütte, toorainete, elektrienergia kulutamises, töö organiseerimise parandamiseks ja eesrindlike töömeetodite rakendamiseks.“

III. Kohustuste täitmisest töölise ja teenistujate töötasu- ja preemiafondide kasutamisel

Nõukogudemaa tootvate jõudude kasvule kaasneb töötajate ainelis-elutarbelise olukorra pidev paranemine.

1947. a. tõusis 1946. aastaga võrreldes Eesti NSV tööstuses töölise ja teenistujate arv 24,8 protsendi ja palgafond 30

protsendi võrra. See palgafondi tõus rajaneb, nagu nägime, tööviljakuse tunduval kasvule 1947. a. Võrreldes 1946. a. III kvartaliga on ühe töölise keskmine töötasu tõusnud 1947. a. III kvartalis 28 protsenti võrra.

1947. a. anti täiendavalt palgafondile välja suured summad parimate töölise premeerimiseks ja töötajate elutarbelise ja kultuurilise teenindamise parandamiseks. Vabariikliku sotsialistliku võistluse preemiaena on välja antud 3 360 000 rubla, üleliidulise sotsialistliku võistluse preemiaid said Eesti NSV-s asuvad ettevõtted 11 kuu jooksul 3 580 000 rubla ulatuses.

Sotsialistliku võistluse preemiatel on suur mobiliseeriv jõud. Neid preemiaid tuleb välja anda tõesti parimatele tunnustuseks nende silmapaistvate töösaavutuste eest. Kuid mõnes käitises, näiteks Ehitustrusti nr. 1 Ehitusvalitsuses nr. 1 tükeldati sotsialistliku võistluse preemiaid väikesteks osadeks, maksti välja isegi 50-rublalisi preemiaid, mis alandas preemiate ergutavat mõju.

Töötajate materiaalse soodustamise üheks allikaks on möödunud aastal loodud direktorifondid, mida ettevõtted saavad üleplaaniisest kasumist. Eesti NSV parimaid kaevandusi Kukruse omab üle ühe miljoni rubla ulatuva direktorifondi. Seni on direktorifondi summadega eeskujulikult sisustatud uus kaevanduse ühiselamu, muretsetud raamatukogu, sisse seatud raadio-translatsioonipunkt ning tulevaks aastaks on plaani võetud nende summade arvel ehitada uus klubihoone. Kollektiivlepingutesse tuleb tingimata sisse võtta punkt, mis näeb direktorifondi kasutamisel ette käitiskomitee kaasaraakimise õigust.

1947. a. jooksul esines palga väljamaksmise viivitusi. Eriti sagedased olid need metallitehases „Ilmarine“, „Eesti Fosforiidi“ kapitaalehitusosakonnas, Kohtla-Järve Glavgastoppromi õlivabrikutes ja Balti Tööstus-Ehitusvalitsuses.

Nimetatud ettevõtete käitiskomiteede esimehed taotlesid küll palga väljamaksmist, kuid nad tundsid tavaliselt huvi selle küsimuse vastu alles pärast mõnepäevast palgapäeva möödumist. Käitiskomiteed peavad tingimata enne palga väljamaksmist kontrollima, kas käitise administratsioon kindlustab palga õigeaegset väljamaksmist ning vältima palga mitteväljamaksmise võimalused.

Tuleb tugevdada ka ametiühingulist kontrolli palga õige arvestamise üle, mille vastu praegu veel vähe huvi tuntakse. Selleks peab kaasa aitama palgaraamatute sisseseadmine kõigis ettevõtetes, kuna palgaraamatud ilmuvad trükist lähemal ajal.

Kollektiivlepingutes on vaja ette näha täpsed palga väljamaksmise tähtajad ning, kui olukord nõuab, määrata erinevad tähtpäevad üksikutele osakondadele, vältides seega järjekordade tekkimise võimalused käitiste kassade ees ja hõlbustades arvestusaparaadi tööd.

IV. Kohustuste täitmise eest töökaitse alal

Arvestades nii rahvamajanduse kiiretempolist kasvu, kui ka kodanliku aja pärandina saadud tööstuse mahajäävust nõukogude ohutustehnika- ja tööstustervishoiu nõuete seisukohalt, on valitsuse ja partei poolt iga aasta määratud pidevalt suurenevaid assigneeringuid töökaitse otstarbeks. Nii oli 1946. a. määratud selleks otstarbeks 3 492 150 rbl., 1947. a. aga juba 7 622 730 rbl. Selle summa rohkem kui kahekordses suurenemises näeme tõsist tähelepanu, mis on osutatud töötingimuste parandamisele ja töötajate eest hoolitsemisele töökohtadel.

Et kindlustada töökaitsealaste assigneeringute otstarbekat ja täielikku ärakasutamist, selleks sõlmiti administratsioonide ja käitiskomiteede vahel vastavad kokkulepped, mis paigutati lisadena kollektiivlepingute juurde. Samuti võeti kollektiivlepingutesse veel eripeatükk, kus nähti ette terve rida organisatsioonilisi abinõusid töökaitseala parandamiseks ja töötajate õiguslike vahetkordade reguleerimiseks puhkuse, tööpäeva pikkuse jne. alal.

Töökaitse ja ohutustehnika küsimuste sissevõtmine kollektiivlepingutesse on avaldanud soodsat mõju töötingimuste parandamisele.

1947. a. kolme kvartali jooksul on sanitaartehnilisel alal tehtud terve rida märkimisväärseid töid, nagu uute ventilatsiooniseadmete, uute kõrvalruumide jne. ehitamine.

Paljud ettevõtted täitsid 1947. a. kolme kvartali jooksul töökaitse ürituste aastaplaani ja suutsid hankida kõrgemalseisvalt majandusorganisatsioonidelt isegi lisasummasid töökaitse otstarbeks. Nii näiteks metallitehas „Ilmarine“ (aastaplaan täideti 153-protsendilisel); tubakatehas „Ahto“ (500%); tekstiilkäitis „Juuni Võit“ (510%), Autotranspordibaas nr. 1 (125%); Sildade ja Teede Trust (102%); Merelaevandus (165%) jne.

Kõigis eespoolnimetatud ettevõtetes on ka käitiskomiteed osutanud töökaitsealale tõsist tähelepanu ja nad pole unustanud, et ametiühingu-organisatsioonid kannavad administratsioo-

nide kõrval täit vastutust töötingimuste parandamise ja ohutustehnika korraldamise eest ettevõttele. Nii on korduvalt kontrollitud töökaitsealaste kokkulepete täitmist ning on arutatud kaitse- ja sanitaartehnilisi küsimusi tootmisõupidamistel Rakke Lubjatehases, tekstiilkäitises „Juuni Võit“, tubakatehases „Ahto“, Merelaevanduses jne.

Pidev ohutustehnilise olukorra parandamine on andnud juba konkreetseid ja tähelepanuväärivaid tulemusi traumatismi sageduse vähenemisel. 1947. a. III kvartali traumatismi sageduskoefitsiendid on 1946. a. vastavate koefitsientidega võrreldes vähenenud meretranspordis 61%, kommunaalmajanduses 60%, toiduainetetööstuses 40% võrra.

Positiivsete saavutuste kõrval esineb siiski ka palju puudusi. Peab ütleva, et paljud administratsioonid ja käitiskomiteed on töökaitseala alahinnanud, mistõttu on määratud assigneeringud jäänud suures ulatuses kasutamata. Nii näiteks Tehases nr. 9 (dir. Krõlov, käitiskomitee esimees Voit) kasutati kolme kvartali jooksul aasta peale määratud summast 53%, Narva Riikliku Kreenholmi Manufaktuuris (dir. Stolbov, käitiskomitee esimees Ivanov) — 29%.

On iseloomustav, et enamik nimetatud ettevõtete käitiskomiteedest on kollektiivlepingute täitmist kontrollinud väga juhuslikult ja pealiskaudselt või pole seda üldse teinud.

Ohutustehnika alal tuleb tööd palju tõsisemalt jätkata. Selleks tööks loovad kindlasti vajalikud eeldused 1948. a. sõlmitavad kollektiivlepingud, millele tuleb lisada töötingimuste edasise parandamise plaan rahaliste assigneeringute ja materiaalsete fondide suuruse äramärgimisega.

Olukorra paranemist oli märgata ka individuaal-kaitsevahendite ja erirõivastusega varustamise alal. Siiski leidis ettevõteteid, kes ei suutnud tarvilikul määral erirõivastust hankida, nii näiteks rahuldati Ehitustrusti nr. 1 Ehitusvalitsuses nr. 1 sooja erirõivastuse tarvidust ainult 20% ulatuses.

Sageli ei olnud erirõivastuse kvaliteet küllaldane. Nii näiteks „Kiviõli“ põlevkivikombinaadis ja Kohtla-Järve õlivabrikutes väheneb kombinesonide ja kinnaste kandmiseks ettenähtud aeg sageli 50% võrra. Samuti on kaevandustes kummsaapad („Põhjala“ toode) sageli kandmiseks ettenähtud ajast tunduvalt vähem vastu pidanud (umbes 2 kuud ettenähtud 6 kuu asemel). On esinenud juhtumeid, kus läbikulunud erirõivastust ei asendatud uuega, vaid peeti formaalselt kinni ettenähtud tähtajast. Säärane praktika on täiesti lubamatu, seda enam, et täisvää-

tuslikust erirõivastusest on suuresti olenevad töötajate töösäavutused ning traumatismi riisiko vähendamine.

Ohutustehnilise ja tööhügieenilise olukorra järelevalve eesmärgil ning kollektiivlepingute täitmise kontrollimiseks on professionaalsete tööinspektorite poolt kontrollitud kõiki ettevõteteid 1947. a. jooksul vähemalt 1 kord, enamikus aga 2—5 korda ning mõningal juhul isegi rohkem. Administratiivkorras on töökaitsealaste ja tööõiguslike eksimuste ning kollektiivlepingute mittetäitmise eest karistatud administratsioone professionaalsete tööinspektorite poolt aasta vältel 265 korral, kogusummas 22 975 rubla eest.

Töökaitse olukorra edasiseks parandamiseks on tingimata tarvilik töökaitsealase aktiivi parem töölerakendamine, tema õpetamine ja instrueerimine. Tööinspektorid ja töökaitse aktiiv peavad oskama õigesti ja nõudlikult rakendada neile seaduste ja määrustega antud õigusi töötingimuste parandamiseks, teades, et sellega loovad nad tähtsad eeldused tootmisplaanide ületamiseks ja tööviljakuse tõstmiseks.

V. Kohustuste täitmisest riikliku sotsiaalkindlustuse alal

Tööviljakuse tõstmisel ja töödistsipliini kõvendamisel omab suure tähtsuse tervishoiuasutuste ja majandusmeeste hoolitsus tööliste ja teenistujate tervishoiu eest ning ametiühingute töö riikliku sotsiaalkindlustuse alal. Ka sel alal on kollektiivlepingute täitmisel saavutatud edu. Haiguspäevade arv iga 100 töötaja kohta on 1947. a. kolme esimese kvartali jooksul 1946. a. sama ajavahemikuga võrreldes langenud 8,5% võrra.

Haigestumise ja traumatismi tagajärjel läheb siiski paljudes käitistes liig palju väärtuslikku tööaega kaduma. Lugu on seda halvem, et 1947. a. III kvartalis tekkis seisak senises pidevas haigusageduse languses. Keemia- ja Kaevandustööliste, Metallitööliste, Ehitustööliste, Raudteelaste ja Riigiteenijate Ametiühingu arvel, kelle halb töö sotsiaalkindlustuse alal on viinud teiste ametiühingute pingutused haigussageduse üldiseks vähendamiseks nullile.

Sellise olukorra põhjuseks on asjaolu, et ainult vähestes käitistes tegeldakse enam-vähem rahuldavalt sotsiaalkindlustuse küsimustega. Nii näiteks AÜKN brigaadi poolt kontrollitud üheksast käitisest osutus ainult tekstiilkätises „Punane Koit“ sotsiaalkindlustuse töö rahuldavaks. Sotsiaalkindlustuse volini-

kud külastavad seal töölt puudujaid ja haigeid. Koos administratsiooniga on selgitatud ajutise töövõimetus põhjusi. Sotsiaalkindlustuse nõukogul on olemas eelarve ja tööplaan, mida ka täidetakse. Sotsiaalkindlustuse nõukogul on samuti loodud kontakt ja koostöö käitise tervishoiupunktiga, tehakse sanitaarprofülaktilist selgitustööd. Tööliste üldkoosolekule on antud aru sanatoorsete pääsmete jaotamise kohta.

Kuid teistes kontrollitud käitistes (V. Kingissepa nimeline Tselluloosi- ja Paberikombinaat, V. Kingissepa nimeline Tera- viljakombinaat, Tallinna Elektri jaam, Balti Tööstus-Ehitus- valitsus, Tallinna Laevaremonditehas, Tehas nr. 9, ETKVL Kopli Masinaehitustehas) on sotsiaalkindlustuse töö läinud iseevoolu teed. Sotsiaalkindlustuse nõukogud ei tööta kohati üldse (Balti Tööstus-Ehitusvalitsus, Tallinna Laevaremonditehas, „Silikaat“, „Kvarts“).

Ühenduses kollektiivlepingute sõlmimisega tuleb 1948. a. otsustavalt parandada ametiühingute tööd ka sotsiaalkindlustuse alal, luua kõik eeldused selleks, et haigestumise sagedus ja traumatism tunduvalt väheneksid ja sellega tõhusamalt kaasa aidata tööstusplaanide ennetähtaegsele täitmisele. Selleks tuleb eeskätt sotsiaalkindlustuse aktiiv tööle rakendada. Üheks olulisemaks nõudeks on, et sotsiaalkindlustuse volinikumid külastaksid igat töölt puudujat kodus juba töölt puudumise esimesel päeval ja osutaksid vajalikku abi haigestunuile.

Väga tähtsat osa töötajate tervise säilitamisel ja parandamisel omavad ametiühingute sanatooriumid ja puhkekodud. Eesti NSV ametiühingu-organisatsioonid on töötajaile andnud sanatooriumide ja puhkekodude pääsmeid: 1945. a. — 2059 pääset, 1946. a. — 4036 pääset, 1947. a. — 5210 pääset.

Tervistkosutava ja kultuurse puhkeaja veetmise võimaluste laiendamist on vaja jätkata ka tulevikus, nähes selleks kollektiivlepingutes ette majandusmeeste ja ametiühingute kohustusi. Eriti vajab lahendamist juba 1948. aastal põlevkivitööstuse töötajate puhkuse parem korraldamine.

Vabariiklikel komiteedel on juba nüüd, lähematel päevadel, vajalik koostada 1948. a. peale pääsmete jaotuskava, nii et käitiskomiteed teaksid kollektiivlepingutes võtta konkreetse kohustuse töötajate varustamiseks sanatooriumide ja puhkekodude pääsmetega. Sealjuures tuleb lähtuda seisukohast, et eeskätt ja suuremas ulatuses antaks pääsmeid neile käitistele ja asutustele, kes on oma töötulemustega silma paistnud.

Kollektiivlepingutes tuleb üksikasjaliselt ette näha, kui suur

osa pääsmeid määratakse eesrindlikele töölistele, insener-tehnilisele personalile ja teenistujatele. Seejuures tuleb silmas pidada, et töölistele määratud pääsmete arv suhteliselt enam-vähem vastaks tööliste arvule.

Esialgsete kokkuvõtete järgi on Eesti NSV ametiühingud jätnud 1947. a. kasutamata 134 pääset, millega on lastud kaduma minna ligemale 2500 ravipäeva. Pealeselle on hulk ravipäevi lastud kaduma minna sanatooriumidesse ja puhkekodudesse hilinemiste ja varem lahkumiste tagajärjel.

Alanud 1948. a. peavad ametiühingu-organisatsioonid võtma tarvitusele kõik abinõud, et täielikult vältida pääsmete kasutamatajätmised, samuti kohalejõudmisega hilinemised ja enne raviaja lõppu lahkumised. Ainult üksikud ametiühingud, näiteks Metsa-, Paberi- ja Puidutööliste Ametiühingu Vabariiklik Komitee on võtnud süüdlasi pääsmete kasutamatajätmises kohulikule vastutusele, ja neile on määratud ka vastav karistus. Tulevikus ei tohi jätta ühtki kasutamatajäänud pääsme hinda selles süüdi olevalt isikult sisse nõudmata.

Töötajate teenindamine Pärnu ja Haapsalu sanatooriumides jätab veel paljugi soovida. On avaldatud õigustatud rahulolematust toitlustamise, puuduliku kultuurilise teenindamise, elamisruumides madala temperatuuri ja meditsiinilise teenindamise üle. Sanatooriumide ja Puhkekodude Valitsus peab kõik abinõud tarvitusele võtma, et töötajate teenindamine meie sanatooriumides ja puhkekodudes viidaks kiiresti igati rahuldavasse olukorda.

Haigestumissageduse ja traumatismi vastu võitlemisel on tähtis osa täita käitiste tervishoiupunktidel. Kuigi tervishoiupunktide arv käitiste juures on 1944. a. viimase veerandiga võrreldes tõusnud 30-kordseks, ei ole nende võrk meil kaugeltki veel täielik. Esineb juhtumeid, kus üks tervishoiupunkt teenindab mitut käitist, kuigi igas teenindamisele kuulavas käitises on töötajate arv üle 400, näiteks Tallinna Elektri jaam ja „Ilmarine“ omavad ühise tervishoiupunkti. Üks tervishoiupunkt mitme käitise kohta ei suuda aga rahuldada raviprofülaktilise töö nõudeid. Sellise tervishoiupunkti töö piirduv peasjalikult vaid esmaabi andmisega, sanitaarne järelevalve ja tervishoidlik selgitustöö käitistes jääb aga puudulikuks. Mõned tervishoiupunktid kannatavad ruumide kitsikuse ja ravivahendite vähesuse all.

Kollektiivlepingute sõlmimisel tulevad põhjalikult läbi kaaluda uute tervishoiupunktide avamise ja olemasolevate tervis-

hoiupunktide töös esinevate puuduste kõrvaldamise võimalused ning näha ette konkreetset kohustused olukorra parandamiseks.

Viisaastakuplaani täitmine nelja aastaga nõuab käitistesse uusi töökäsi. Meil aga peab teatud arv naistöötajaid töötama kodus istuma, kuna neil ei ole võimalik oma väikesi lapsi lasteasõimedesse ja lastekodudesse paigutada. Kuigi meil lasteasutuste võrk on järjest laienenud, ei suuda see kõiki nõudeid rahuldada. Balti Manufaktuuris, kus töötab üle 700 töötaja, neist suurem osa naised, puudub nii lasteaed kui ka lastesõim. Lasteaia laiendamine on hädavajalik Kundas, Narvas, Kohtla-Järvel, Kehras jm. Vastavad kohustused uute lasteasutuste avamiseks ja seniste laiendamiseks ning nende töö parandamiseks tuleb sisse võtta uutesse kollektiivlepingutesse.

Töötajate heaolu parandamisel ja kultuurilisel teenindamisel on tähtis osa täita ametiühingute kätte usaldatud riikliku sotsiaalkindlustuse suurte rahasummade õigel ja ostarbekohasel kasutamisel. Ametiühingute sotsiaalkindlustuse eelarve ületas 1947. a. üleliidulises ulatuses 15 miljardit rubla. Ka Eesti NSV-s näitavad sotsiaalkindlustuse summade kulutused töötajate teenindamiseks ja nende heaolu tõstmiseks järjekindlat tõusu: 1945. a. ulatasid need summad 23 miljonini, 1946. a. 35 miljonini, 1947. a. oli ette nähtud kulutada 46 miljonit rubla, mis ka kõigi eelduste kohaselt on ära kasutatud.

Märgatavalt on tõusnud töölkäivate pensionäride pensionid, kulutused ema ja lapse kaitseks, laste kooliväliseks teenindamiseks ja sanatoorseks raviks. Keskmise ajutise töövõimetuse toetusraha päevas on tõusnud 1945. a. I kvartaliga võrreldes kahekordseks.

Need määratu suured summad on tarvis õigesti suunata tööliste ja teenistujate abistamiseks, nii et nende kasutamine annaks parimaid tagajärgi tööviljakuse tõstmisel ja töödistsipliini tugevdamisel. Ei tohi lubada ühegi rubla sotsiaalkindlustuse raha ebaõiget ega ilmaaegset raiskamist. Tuleb eriti täpselt jälgida haigusabirahade eeskirjadekohast väljamaksmist.

VI. Kohustuste täitmisest elamuehituse alal

Assigneeringud tööliste ja teenistujate elamu- ja elutarbete tingimuste parandamiseks kasvavad aastast aastasse. See näitab, et partei ja valitsus omistavad erilist tähelepanu sõja läbi purustatud elamispinna taastamisele. Näiteks assigneeriti ela-

mufondi taastamiseks ja ehitamiseks Eesti NSV-s 1946. a. 65 490 000 rbl., 1947. a. 109 739 000 rbl. Kahjuks peab aga märkima, et nii 1946. a., kui ka 1947. a. täideti elamuehituse plaani väga halvasti. Pilt muutub veelgi mitterahuldavamaks, kui jälgida 1947. a. jooksul eksploatatsiooni antud elamispinna suurust.

Majandusorganisatsioonide juhtkonnad põhjendavad elamuehituse madalat tempot peamiselt ehitusmaterjalide ja tööjõu puudumisega. Mõnes osas peab see ka paika, kuid see pole ainukeseks elamuehitusplaanide mittetäitmise põhjuseks. Näiteks Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Ministeeriumi ehituskontor taastab juba 1945. a. alates Tallinnas, Luise tn. nr. 22 asuvat kahte maja (üks 5- ja teine 2-korruseline) üldpõrandapinnaga 800 m². Kahekorruselise elumaja taastamine toimus kiiresti, Teise maja taastamine venis aastaid „tööjõu puuduse“ tähe all. Tegelikult tekkis tööjõu puudus põhjusel, et palgamaksimine ehitustöölisele toimus juhuslikult ja suurte hiliinemistega, mistõttu paremad töölised olid sunnitud lahkuma ja otsima tööd mujalt. Tallinna linna täitevkomitee pidi üles tõstma küsimuse anda nimetatud maja lõplikuks taastamiseks mõnele teisele organisatsioonile.

Töölise ja teenistujate elutingimuste parandamiseks kohustus Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku administratsioon (direktor sm. Janson) 1947. a. 1. juuliks andma eksploatatsiooni 1300 m² uut elamispinda ja 1000 m² ühiselamute elamispinda, kuna elamispinna puudumise tõttu oli vabrikul pidevalt raskusi tööjõu, eriti kvalifitseeritud tööjõu saamisega. Kollektiivlepingute sõlmimise momendist alates suhtus vabriku direktor sm. Janson elamuehituse küsimusesse kui teise või kolmanda järgu küsimusse. Aasta lõpuks jäi administratsiooni poolt kollektiivlepingu see punkt täitmata — aasta lõpuks anti eksploatatsiooni ainult 400 m² elamispinda, s. o. 40%, ja 250 m² ühiselamupinda, s. o. 25%.

Töölise elamistingimused Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikus on halvemad kui kusagil mujal Tallinna käitises. Ühiselamute olukord on allpool igasugust arvustust. Vabriku direktorit on korduvalt kutsutud korrale Ametiühingute Kesknõukogu ja Vabariikliku Komitee poolt ning ta on olnud terava ajalehe kriitika all, kuid sm. Jansonil see ei heiduta, ta leiab vabandusi ja lubadusi... Selle tulemuseks on ebanormaalselt suur tööjõu voolavus, iga päev lahkub vabrikust kvalifitseeritud tööjõudu.

Sm. Jansonil käsutuses on kõik vahendid, et valmistada koha-

peal vajalikke ehitusosi (aknaid, uksi, vaheseinu jne.), samuti ei või ta kurta tööjõu puudust, sest tööjõu voolavus ühe kuu jooksul ületab Vineeri- ja Mööblivabrikus mõne teise käitise kogu tööliste arvu.

Halva näitena tuleb märkida ehitustegevust Narva Kreenholmi Manufaktuuris. 1947. a. kohustus Kreenholmi Manufaktuuri administratsioon eksploatatsiooni andma 16 000 m² elamispiinda, kuid täitis kohustust ainult 1816 m² ulatuses(!). Kuidas toimub Kreenholmi Manufaktuuris elamuehitustegevus, seda iseloomustab kujukalt Kreenholmi Manufaktuuri Elamu-Kommunaalosakonna juhataja sm. Mišini sõnavõtt k. a. jaanuari algul toimunud Kreenholmi Manufaktuuri partei- ja majandusaktiivi koosolekul. Sm. Mišin ütles, et mitte kaua aega tagasi eksploatatsiooni antud maja nr. 10 omab juba hulgaliselt raskesti kõrvaldatavaid defekte. Ahjud vajavad ümberladumist. Kanalisatsiooni, mis nagu oli väitnud kapitaalehituse osakonna insener sm. Žukov, olevat projekteeritud kõigi nõuete kohaselt, ei suudeta juba peaaegu kolme kuu jooksul viia töökorda. Maja nr. 5 taastatakse täpselt samasuguse „kõigi nõuetele vastava projekti“ järgi nagu maja nr. 10.

Kapitaalehitusosakonna juhataja sm. Rožanski sõnavõtt tekitas aktiivi koosolekust osavõtjate hulgas imestust. „Meie konstruktsioon“, ütles ta, „ei purune ega lagune. Kuivavad ainult põrandad, aknad ja ukсед. Pottseppade kogenematuse tõttu osutusid mõningad ahjud mittekvaliteetseteks.“ Need defektid lubas sm. Rožanski kõrvaldada... kahe aasta jooksul(!).

Tekib küsimus, miks ametiühingute vabariiklikud komiteed ja ministriumid sallivad ettevõtete juhatajate sellist suhtumist elamuehitamise küsimusse. Käesoleval pleenumil tuleb asjaosalistel anda vastus sellele küsimusele ja teha teatavaks, kuidas nad kavatsevad olukorda parandada 1948. aastal.

Valitsus on andnud iga aasta suuri summasid individuaal-elamute ehitamiseks. Eesti NSV-s oli eraldatud selleks otstarbeks 1947. a. 5 463 000 rubla, kokku kolme aasta iooksul eraldas valitsus individuaal-elamute püstitamiseks 14 430 000 rubla.

1947. a. valmis üldse 108 individuaal-elamut üldpõrandapinnaga 5 828 m² ning taastati 42 individuaal-elamut. Mitmesugustes ehitusstaadiumides on 689 individuaal-elamut.

Rahuldavalt areneb individuaal-elamute ehitus „Küttejõu“ kaevanduses, individuaal-elamute ehitajaid on seal 12 töötajat. Kaevanduse administratsioon abistas igati ehitajaid ehitusma-

terjalide hankimisel, projektide koostamisel, tööjõuga jne. Huvitav on märkida, et kõik ehitajad alustasid ehitamist peaaegu ühel ajal ja administratsioon leidis võimalust abistada kõiki ehitajaid.

Tähelepanuväärse algatusega tuli toime Eesti Raudteevalitsus. Raudteevalitsus ehitab oma parematele töölistele 15 individuaalelamaja, mis jäävad tööliste omanduseks, kui nad tasuvad 10 aasta vältel à 1200 rubla maja väärtusest. Esimene individuaalelamu ehitatakse eesrindlikule vedurijuhile sm. Lillesele.

Metsatööstuse Ministeeriumile oli 1947. a. individuaalelamute püstitamiseks antud krediiti 161 000 rubla, kuid sellest summast pole kasutatud ainustki rubla. Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikule, kus on suur elamispinna puudus, eraldati 160 000 rubla, kuid see summa jäi täielikult kasutamata.

Taoliste ettevõtete administratsioonide ja käitiskomiteede passiivsuse ja hoolimatuse tagajärjel jäi 1947. a. individuaalelamute ehitamiseks assigneeritud 5 463 000 rublast kasutamata 3 178 000 rubla.

1948. a. peavad ametiühingu-organisatsioonid tugevdama kontrolli elamuehitusplaanide täitmise üle ja laialdaselt arendama ehitustööliste hulgas sotsialistlikku võistlust, et kindlustada 1948. a. elamuehitusplaanide täitmist.

1948. a. kollektiivlepinguisse tuleb sisse võtta konkreetseid abinõud, mis kindlustavad elamute kasutamiselevõtmist ettenähtud tähtaegadeks.

Lõpuks peab märkima, et ettevõtete direktorid on isiklikult vastutavad elamuehitusplaanide täitmise eest, olenemata sellest, kas ehitus toimub majanduslikult või teostab ehitust mõni teine ettevõtte. Ehitusettevõtete juhatajad on vastutavad ehitusplaanide täitmise eest samas ulatuses kui tööstusettevõtete juhatajad vastutavad tootmisplaanide täitmise eest.

Nii majandusmehed kui ka ametiühingu-organisatsioonid peavad teadma, et elamuehitusplaanide täitmisest oleneb suurel määral tootmisplaanide täitmine ja ületamine ning meie tööstuse arenemise tempo.

VII. Kohustuste täitmisest töölisvarustamise alal

1947. a. kollektiivlepinguisse olid sisse võetud kohustused töölisvarustuse parandamiseks, abimajandite, individuaalse ja

kollektiivse aiamaapidamise ning loomapidamise arendamiseks ja ühiskondliku toitlustamise parandamiseks.

Pärast kollektiivlepingute sõlmimist tugevdasid käitiskomiteed ühiskondlikku kontrolli, et kindlustada kaupluste, sööklate ja abimajandite töö parandamist.

Üleminek kaardisüsteemilt lahtisele nõukogude kaubandusele oli teatavas mõttes eksamiks ühiskondlikele kontrolöridele, ja peab ütleva, et ühiskondlikud kontrolörid tulid üldiselt rahuldavalt toime kaubandus- ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete abistamisega ülemineku perioodil. Üle 3000 ühiskondliku kontrolöri võttis ametiühingute esindajana osa inventeerimise komisjonide tööst ja abistas kaupluste, sööklate, jne. personaali nende töös lahtise kaubanduse esimesil päevil.

Suurimaks puuduseks ühiskondlike kontrolöride töös on pealiskaudsus ja järjekindluse puudus. AÜKN poolt 30. detsembril 1947. ja 13. ning 14. jaanuaril 1948 korraldatud kontroll Tallinna ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ja toidu- ning tööstuskaupade kaupluste töö üle kriipsutas seda eriti alla. Ilmnes, et mõned ühiskondlikud kontrolörid suhtuvad pealiskaudselt oma ülesannetesse, ei märgi ära kauplustes, sööklates jne. esinevaid kaubandus- ja sanitaaralaseid puudusi ega taotle ettenähtud korras puuduste kõrvaldamist. Käesoleval, 1948. a. tuleb pidada otsustavat võitlust nõukogude kaubanduse põhimõtete rikkujatega, viivitamata kõrvaldada puudused kaubandus- ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töös ning igati abistada nõukogude organeid võitluses ühiskondliku vara omastajate ja spekulantidega.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata töölisvarustamise osakondade tööle. Töölisvarustamise osakondade ühiskondliku kontrolli tugevdamise eesmärgil lubas NSV Liidu valitsus iga ettevõtte juures, kus on töölisvarustamise osakond, luua valitud kontrollrevisjoni komisjonid tööliste ja teenistujate esindajaist, kellel on laialdased õigused töölisvarustamise osakondade ja nende ettevõtete kontrollimisel. Kontrollrevisjoni komisjonide valimisega tuleb otsekohe alustada ja need aktiivselt tööle rakendada.

Varustatuna eelmiste aastate kogemustega, saavutasid ametiühingu-organisatsioonid 1947. a. individuaal- ja kollektiivaia- maadelt kartuli ja juurvilja saagi tõusu. Kui 1946. a. sügisel langes igale aiamaapidajale saaki 904 kg, siis 1947. a. sügisel sai iga aiamaapidaja keskmiselt 1060 kg kartuleid ja mitmesugust juurvilja.

Individuaalsest ja kollektiivsest aiamaapidamisest võtab raudteelastest osa 89%, tekstiiltöölised 77%, metsa-, paberi- ja puidutöölised 71,4% jne. Kuid samal ajal peab märkima, et mõned ametiühingute vabariiklikud komiteed pole peaaegu üldse tegelnud aiamaapidamise propageerimisega tööliste ja teenistujate hulgas. Seda iseloomustab kujukalt töötajate ja aiamaapidajate arvu suhe: Keemia- ja Kaevandustöölise Ametiühingus — aiamaapidajaid 12%, Toiduainetetöölise Ametiühingus — 16%, Kommunaaltöölise Ametiühingus — 22%.

1948. a. peavad ametiühingu-organisatsioonid erilist tähelepanu omistama individuaalse ja kollektiivse aiamaapidamise edasiarendamisele. Ametiühingu-organisatsioonid ja administratsioonid peavad võtma tarvitusele abinõud, et kõik töölised ja teenistujad, kes soovivad tegelda aiamaapidamisega, varustataks aiamaaga, ning et töötajaid varustataks kevadel seemnetega, väetisega ja aiatööriistadega. Vastavad konkreetset kohustused tuleb näha ette uutes kollektiivlepingutes.

Ehkki kõigi abimajandit omavate ettevõtete kollektiivlepinguis oli kohustus teostada abimajandite töö üle ühiskondlikku kontrolli, täitsid paljud käitiskomiteed seda kohustust puudulikult. Sellest tingitult esines abimajandite töös ja abimajandite saaduste kasutamisel 1947. a. tõsiseid puudusi ja väärnähteid.

Näiteks „Kiviõli“ abimajandit külastasid ühiskondlikud kontrolörid 1947. a. ainult üks kord, mis võib tekitada arvamise, et abimajandis on kõik korras. Tegelikult on olukord hoopis vastupidine. Abimajand, mille üldpindala on 342 ha, sellest põldu 192 ha ja heinamaad 77,2 ha, on halvasti majandatud. Ehkki abimajandis oli suveperioodil 100(!) töötajat, ei suudetud kindlustada vajalikku talvist heinatagavara (jäi puudu 100 tonni) ning ei täidetud mõnede põllukultuuride (kartul) toodanguplani. Abimajandi toodang on sellele vaatamata siiski võrdlemisi suur, kuid käitise tööliste langeb sellest vähe, kuna see läheb peamiselt abimajandi tööliste suure armee, kellest 30% moodustavad mittetootvad töötajad (ametnikud), toiduks.

Abimajandite töö parandamise kindlustamiseks tuleb tugevdada ühiskondlikku kontrolli abimajandite töö üle. 1948. a. kollektiivlepingute sõlmimisel tuleb seda eriti rõhutada.

VIII. Kohustuste täitmisest massilise kultuuritöö alal

Kollektiivlepingutel on suur tähtsus kultuurilise teenindamise parandamisel. Igas sõlmitud kollektiivlepingus võttis nii administratsioon kui ka käitiskomitee endale sellealaseid kohustusi ja nende kohustuste täitmise tulemusena on töötajate kultuurilisel teenindamisel saavutatud võrdlemisi märkimisväärset edu.

Klubide arv tõusis 25 klubilt 1946. a. 30 klubile 1947. a. Tartu Ametiühingute Kultuurihoone avamisega 1. mail 1947 astuti suur samm edasi Tartu töötajate kultuurilise teenindamise parandamisel, kuna Tartus, kui sõja tagajärjel tugevasti purustatud linnas, oli ametiühingu-organisatsioonidel kultuuritöö teostamisel suuri raskusi just ruumide puudumise tõttu.

Punaste nurkade arv tõusis 1947. a., võrreldes 1946. a., 12% võrra, raamatukogude arv kasvas 46,7% võrra, raamatufond tõusis 68% võrra ja lugejate arv kasvas 29,1% võrra.

Kollektiivlepingute täitmise tulemusena remonditi 8 klubi ja üle 200 punase nurga.

Pioneerilaagrite arv kasvas 15 pioneerilaagrilt 1946. aastal 20 pioneerilaagrile 1947. aastal, pioneerilaagrites teenindatud laste arv kasvas 25% võrra (1946. a. teenindati pioneerilaagrites 5498 last, 1947. a. 6857 last).

Kultuuritööks assigneeriti 1947. aastal ametiühingu eelarve korras 4 306 000 rubla (kasv 1946. aastaga võrreldes 12%). Sotsiaalkindlustuse summadest assigneeriti 1947. a. kultuuritöö otstarbeks 4 589 400 rubla. Kahjuks kasutasid aga mõned ametiühingud kultuuritööks määratud summad äärmiselt puudulikult; Meretransporditöölise Ametiühingu Vabariiklik Komitee 44%, Laevaehitustöölise Ametiühingu Baltikomitee 56% eelarvest, Raudteelaste Ametiühingu Vabariiklik Komitee aga veelgi vähem.

Nõukogude valitsus osutas ametiühingu-organisatsioonidele kultuuritöö teostamiseks suurt materiaalselt abi. Nii saadi 1947. a. tsentraliseeritud fondidest ÜAÜKN ja ametiühingute keskkomiteede kaudu Eesti NSV ametiühingute klubidele 10 kinoprojektorit, 5 raadiosõlme, muusikariistu, valjuhääldajaid, raadiovastuvõtjaid, grammofone, mängu jne. Eesti NSV valitsus eraldas 1947. aastal pioneerilaagrite sisustamiseks suurel hulgal mööblit, puuvillriiet, remondi teostamiseks tsementi, lupja, telliseid, metsamaterjali jne.

Mõnedes käitistes ja ettevõtetes täitsid nii administratsioon kui ka käitiskomitee endale võetud kohustused hästi. Näiteks trükikoja „Kommunist“ administratsioon (direktor sm. Vsevio) teostas käitise klubis kapitaalremondi ja sisustas klubi mööbliga. Käitiskomitee (esimees sm. Põld) soetas klubile 1000-kõitelise raamatukogu, korraldas aasta kestel 24 loengut, organiseeris kirjandusringi, tõstis kunstilise isetegevuse kollektiividest osavõtjate arvu 111-le jne.

On aga terve rida käitisi ja ettevõtteid, kus kollektiivlepingu kohustused kultuuritöö osas on jäänud ainult paberile. Näiteks kohustus Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku administratsioon vabastama 5 klubile kuuluvat ruumi, milliseid kasutatakse muuks otstarbeks, ja teostama klubi remondi. Kohustus on seni täitmata. Põlevkivitööstuse Kombinaadi „Kiviõli“ administratsioon jättis teostamata klubi siseremondi, Raudteevalitsus teostas äärmiselt lohakalt raudteelaste Tallinna ja Tartu klubide remondi, Riiklik Merelaevandus jättis vabastamata Mereklubile kuuluvad ruumid muudest otstarvetest, Balti Tehnilise Laevastiku administratsioon jättis remontimata ühiselamu punase nurga, Tartu Kalakombinaadi administratsioon võttis pärast kollektiivlepingu sõlmimist punase nurga raamatupidaja elukorteriks, Põlevkivikaevanduse „Küttejõud“ administratsioon jättis teostamata kaevanduse klubi remondi.

Halvasti täideti kollektiivlepingutesse võetud kohustusi ka spordiväljakute ja -hoonete ehitamisel. „Volta“ kollektiivlepingus oli ette nähtud käsipalliväljaku ehitamine tehase territooriumil. Kehakultuurikollektiivi liikmed teostasid väljaku rajamise omal jõul, kuid hiljem ehitati direktor Verba korraldusel samale väljakule turbakuur, mis seisab tänini kasutamata. Narva Kreenholmi Manufaktuuri kollektiivlepingus ettenähtud spordilinna ehitamiseks pole üldse midagi tehtud.

Selline suhtumine lepinguliste kohustuste täitmisse on oluliseks takistuseks massilise kultuuritöö ja kehakultuuritöö arendamisel tööliste ja teenistujate hulgas.

ÜK(b)P Keskkomitee tuntud ajalooliste otsuste alusel ideoloogiliste küsimuste kohta tõstsid ametiühingud möödunud aastal klubide, punaste nurkade ja raamatukogude töö ideelist taset. Eriti on see maksev trükitööliste ja kaubandustööliste klubide töö kohta.

Tuleb siiski konstateerida, et käitiskomiteed ja klubide juhatused ei ole kaugeltki täitnud kõiki oma kohustusi töötajate kultuurilisel teenindamisel. Ametiühingute klubid peavad kuju-

nema tõelisteks töötajate kommunistliku kasvatuse ja kultuurilise puhkuse kolleteks. Üldise nähtusena esineb meil ikkagi veel vähene poliitiliste loengute, vestluste ning küsimuste ja vastuste õhtute korraldamine. Samuti ei seisa vajalikul kõrgusel tootmistehnilise propaganda ja näitliku agitatsiooni organiseerimine. See tuleneb suurel määral ka sellest, et käitiskomiteed ei võtnud 1947. a. sõlmitud kollektiivlepingutes endile küllalt konkreetseid kohustusi. Enamikus piirduti lepingu üldise sõnastamisega: „käitiskomitee kohustub süvendama ja laiendama massilist poliittööd ja töötajate kultuurilist teenindamist.“ Uute kollektiivlepingute sõlmimisel tuleb see puudus kõrvaldada. On tarvis võtta endile konkreetseid kohustused, näiteks: „käitiskomitee kohustub korraldama iga kuu 2 loengut poliitilistel teemadel, 1 loengu populaarteaduslikul teemal ning 1 küsimuste ja vastuste õhtu; käitiskomitee kohustub toimetama kuus 2 seinalehe numbrit, kohustub organiseerima laulukoori, näiteringi, orkestri selleks ja selleks ajaks; käitiskomitee kohustub raamatufondi tõstma igas kvartalis nii ja niipalju, lugejate arvu nii ja niipalju jne.“ Ainult konkreetsete kohustuste võtmisega ja nende täitmisega suudab käitiskomitee töötajate kultuurilist teenindamist tõeliselt parandada.

Ametiühingute kultuurharidustöö peab olema allutatud põhilistele majanduslikele ja poliitilistele ülesannetele, innustama töötajaid uutele töö kangelastegudele, aitama kaasa sotsialistliku võistluse edasiarendamisele ja viisaastakuplaani täitmisele nelja aastaga. Ametiühingute kultuuriasutuste töö aluseks peab olema töötajate kasvatamine kommunismi vaimus, nõukogude patriotismi vaimus.

Uutes kollektiivlepingutes tuleb ette näha kultuuritöö ja kehakultuuritöö materiaalse baasi kindlustamine, uute klubide, punaste nurkade, spordiväljakute ja võimlate ehitamine, seniste klubide remont ja sisustamine ning kino- ja raadioseadeldiste sisseseadmine. Selleks tuleb leida summasid peale ametiühingu eelarve tingimata ka direktorifondist, sotsialistliku võistluse preemiasummadest ja mujalt.

IX. Ülesandeid kollektiivlepingute sõlmimisel 1948. aastaks

Kokkuvõttes võib ütelda, et kollektiivlepingud kujunesid 1947. a. tähtsaks teguriks tööstuse, transpordi ja ehitustöö riiklike plaanide täitmisel ja ületamisel, tööviljakuse tõstmisel, sot-

sialistliku võistluse arendamisel ning töötajate ainelise ja kultuurilise teenindamise parandamisel. Sel põhjusel tunnistas ÜAÜKN XVII pleenum tarvilikuks uute kollektiivlepingute sõlmimise 1948. aastaks.

1948. aasta on viisaastaku otsustav aasta. Leningradlaste eeskujul on ENSV ettevõtete kollektiivid võtnud endale kohustuse täita viisaastak nelja aastaga. Võimalused, nagu nägime, on meil selleks olemas. Et võetud kohustust auga täita, peame tõstma tootmise tempo.

Uutes, 1948. aastaks sõlmitavates kollektiivlepingutes peavad põhilise osa moodustama kollektiivi ja administratsiooni kohustused, mis kindlustavad tootmistempo kiirendamise viisaastaku-plaani täitmiseks nelja aastaga. Selleks tuleb kollektiivlepingutesse võtta kohustused sotsialistliku võistluse uute vormide laialdaseks levitamiseks, tervete osakondade ja käitiste stahhaanovlikuks muutmiseks, kõigi insener-tehniliste töötajate kaasatõmbamiseks sotsialistliku võistluse organiseerimisele.

Kollektiivlepingutes tuleb kindlaks määrata tööviljakuse kasvu näitajad, toorainete, kütte, elektrienergia ja materjalide kokkuhoiu ülesanded.

Kollektiivlepingute sõlmimisel tuleb tingimata põhjalikult läbi arutada organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaan, mille teostamine kindlustab tööviljakuse kasvu. Organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaan lisatakse kollektiivlepingule lahutamatu osana. Ametiühingu-organisatsioonid peavad selle plaani täitmise võtma erilise kontrolli alla.

Viisaastakuplaanis ettenähtud töö mehhaniseerimine, eriti põlevkivi- ja metsatööstuses, ehitustöödel ja laadimistöodel, peab leidma konkreetse väljenduse kollektiivlepingutes.

Väga tähtsad küsimused, mis peavad olema lahendatud kollektiivlepingutes, on töö normeerimise parandamine, tükitöösüsteemi laiendamine, keskmiste progressiivsete normide jätkuv rakendamine, tööliste ja insener-tehniliste töötajate kaadri ettevalmistamine ja kvalifikatsiooni tõstmine. Meie oludes vajab erilist tähelepanu töö- ja tootmisdistsipliini tugevdamine.

Kollektiivlepingute sõlmimisel tuleb ametiühingu-organisatsioonidel erilise nõudlikkusega suhtuda tööliste ja teenistujate ainelis-elutarbelise ja kultuurilise teenindamise edasise parandamise küsimustesse ja saavutada läbimõeldud ning konkreetsete kohustuste sissevõtmine lepingutesse.

Arusaadavalt tuleb uute kollektiivlepingute sõlmimisel arvestada 1947. a. kollektiivlepingute sõlmimise ja täitmise kogemusi. ÜAÜKN XVII pleenum otsustas säilitada kollektiivlepingute sõlmimisel 1948. aastaks endise korra.

Eelmise aasta kogemustest tuleb kõigepealt seda õppida, et ministeeriumid, peavalitsused ja ametiühingute vabariiklikud komiteed ei hilineks kollektiivlepingute sõlmimise ettevalmistamisega. Selleks on tarvis viivitamata koostada ja käitistele laiali saata direktiivkirjad ning kohe pärast riikliku plaani kinnitamist anda igale ettevõttele plaanilised näitajad.

Pleenum peab nõudma, et Ametiühingute Kesknõukogu presiidium ja vabariiklikud komiteed, samuti ministeeriumid ja peavalitsused saadaksid aegsasti ettevõtetesse hästi ettevalmistatud juhtivaid töötajaid, kelle ülesanne on selgitada töötajaile uute kollektiivlepingute sõlmimise suurt majanduslikku ja poliitilist tähtsust, abistada administratsioone ja käitiskomiteed seniste kollektiivlepingute täitmise kokkuvõtete tegemisel ning uute lepingute sõlmimisel.

Kollektiivlepingute eduka sõlmimise tähtsaimaks tingimuseks on kõigi tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate kaasatõmbamine kollektiivlepingu projekti läbiarutamisele kõigis tema üksikosades, kogu kollektiivi leppimatu, kuid asjaliku kriitika äratamine tootmistöö puuduste suhtes ja nõudlikkuse tõstmine töötajate heaolu ja kultuurilise teenindamise parandamiseks, arvestades kõiki olemasolevaid võimalusi. Eriti tähelepanelikult tuleb kuulata töötajate ettepanekuid, läbi kaaluda nende teostamise võimalused ja anda igale ettepanekule läbimõeldud vastus.

Kollektiivlepingute sõlmimine käitistes toimub teatavasti kolmes järgus: 1) lepingu projekti koostamine administratsiooni ja käitiskomitee poolt insener-tehniliste töötajate ja stahhaanovlaste osavõtul, 2) lepingu projekti läbiarutamine osakondade üldkoosolekutel ja 3) lepingu kinnitamine kogu käitise töötajate üldkoosolekul pärast seda, kui administratsioon ja käitiskomitee on osakondade koosolekute protokollide alusel teinud lepingus täiendusi. Tuleb taotleda, et ükski kollektiivlepingu sõlmimise kolmest järgust ei kujuneks lihtsalt formaalsuseks, vaid tähtsaks sisuliseks toiminguks.

Kollektiivleping peab kujunema kogu ametiühingutöö aluseks, ta peab olema iga ametiühingu aktivisti käsiraamatuks. Pärast kollektiivlepingu sõlmimist peab ametiühingu-organisatsiooni kogu tähelepanu koonduma kollektiivlepingu kohustuste

täitmise süstemaatilisele kontrollimisele. Selleks tuleb saavutada, et administratsioon teeks pärast kollektiivlepingu registreerimist lepingu täieliku teksti viivitamata teatavaks kõigile töötajaile, suuremates käitistes tingimata trükitult. Kollektiivlepingu süstemaatilisele kontrollile tuleb rakendada olemasolevad käitiskomitee alalised komisjonid vastavalt nende ülesannetele. Kollektiivlepingu eriosade alusel tuleb koostada vastavate komisjonide tööplaanid. Massilist kontrolli teostatakse, nagu 1947. aastalgi, üks kord igas kvartalis kontrolli tulemuste järgneva kohustusliku arutamisega käitise töötajate üldkoosolekul. Igas käitiskomitees tuleb pidada kollektiivlepingu kohustuste täitmise süstemaatilist arvestust. Igas kvartalis tuleb kollektiivlepingute täitmise käiku ettevõtteis arutada vastava ministeeriumi kolleegiumi ja ametiühingu vabariikliku komitee presiidiumi ühistel koosolekutel.

ÜAÜKN XVII pleenum määras, et üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel ÜAÜKN-s, ametiühingute keskkomiteedes ja ministeeriumides tuleb tingimata arvestada, kuidas ettevõtted täidavad kollektiivlepingute kohustusi. ENSV AÜKN VI pleenum peaks samasuguse korra kehtestama ka vabariikliku sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel vabariikliku alluvusega ministeeriumides, ametiühingu vabariiklikes komiteedes ja AÜKN-s.

1948. aastal on meie tähtsaimaks ülesandeks saavutada, et kollektiivleping kujuneks, nagu nõuavad Nõukogude valitsus ja bolševike partei, senisest veelgi tõhusamaks vahendiks tootmisplaanide täitmisel ja ületamisel ning majandus- ja ametiühinguorganisatsioonide vastutuse tõstmisel töötajate aineliste ja kultuuriliste elutingimuste parandamise eest.

Lubage avaldada kindlat veendumust, et Nõukogude Eesti ametiühingud teostavad kollektiivlepingute sõlmimise 1948. aastaks bolševistliku organiseerituse ja sihikindlusega ning aitavad sellega oluliselt kaasa viisaastakuplaani täitmiseks nelja aastaga. Bolševike partei lähimate abilistena on meie ametiühingute aukohustus täita väärikalt need ülesanded, mida meile panevad Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee ja meie suur juht seltsimees Stalin.

ENSV MINISTRITE NÕUKOGU ASEESIMEHE
sm. BOITSOVI SÕNAVÕTT
ENSV AÜKN VI PLEENUMIL

Seltsimehed! Nõukogude Eesti töötajad täitsid 1947. aasta plaani 113-protsendiliselt ja andsid tööstustoodangut 42,1% võrra rohkem kui 1946. aastal. Selle edu saavutamisel osutasid ettevõttesis ja ehitustel kolossaalset abi majandusmeeste ja ametiühingu-organisatsioonide vahel sõlmitud kollektiivlepingud.

Kollektiivlepingud tõstsid veelgi sotsialistliku võistluse tähtsust, tõstsid töödistsipliini ettevõttesis, tõmbasid töölisi kaasa massilisele osavõtule tööprotsesside organiseerimise, käitise majanduse parandamise, toodangu omahinna alandamise ning tooraine, kütte, elektrienergia ja materjalide kulutamise küsimuste lahendamisest. Kuid 1947. a. kollektiivlepingute täitmise kontrollimine näitas, nagu see ilmneb sm. Illissoni aruandest ja Ministrite Nõukogus olemasolevaist materjalidest, et mõned meie majandusorganisatsioonide juhtijad unustasid, et nad on nõukogude rahva teenrid, Nõukogude riigi usaldusmehed, kellele on usaldatud sotsialistlike ettevõtete juhatamine sotsialistlikust tööseadusandlusest täpselt kinnipidamise alusel, aruandluse alusel rahva ja riigi ees oma töö kohta.

See unustamine tõi kaasa kollektiivlepingute mittetäitmise mõnede meie majandusmeeste, „hädaadministraatorite“ poolt ja järelikult tootmisplaanide mittetäitmise, plaaniväliseid kulusid, elamute ja kultuuri- ning heakorrasutuste hoonete ehitamise nurjumise, tõi kaasa nende juhtijate autoriteedi kaotamise tööliste ja teenistujate hulgas. Ministrite Nõukogu oli sunnitud vabastama töölt ehituse ja ehitusmaterjalide tööstuse ministri asetäitja sm. Kasanski esmajärjekordse tähtsusega objektide, sealhulgas ka esimeses järjekorras ettenähtud ehitustööliste elumajade Majaka tn., Magasi tn. ja Pärnu maanteel 106 ehitamise nurjumise eest, korralageduse eest ehitusvalitsustes, -trustides, tööliste ühiselamuis, sööklais ja ehitustööliste tööorganiseerimise küsimusis.

Samuti vabastati töölt vastavalt Ministrite Nõukogu juhistele käitise „Kvarts“ direktor sm. Kuberski, Vineeri- ja Mööblivabriku peainsener sm. Pozojev ja rida teisi juhtivaid töötajaid seepärast, et nad lubasid häbiväärset suhtumist tööliste töö organiseerimise ning elamu- ja heakorratingimuste küsimustesse, mis on Nõukogude Liidu tingimustes üldse lubamatu.

Tõsiselt hoiatati niisuguste käitiste nagu „Volta“, „Põlevkivi-Gaasi Ehitus“, Balti Tööstus-Ehitusvalitsuse ja Kreenholmi Manufaktuuri direktoreid nende käitiste töötajatele normaalse elamu-kommunaalsete ja elutarbeliste tingimuste kiire loomise vajadusest.

Tööstuse edu 1946. ja 1947. a. andis võimaluse tublide leningradlaste algatusel enamikule meie ettevõttest ja tööstusharudest võtta vastu kohustusi viisaastakuplaani täitmiseks nelja aastaga. Kuid need kohustused seavad juba 1948. aastal Nõukogude Eesti töötajate ette veelgi komplitseeritumaid ülesandeid tööviljakuse suurendamisel, toodangu omahinna alandamisel, ehitustööde forsseerimisel ning järelikult kollektiivlepingute tähtsuse tõstmisel.

Ma pean täiesti hädavajalikuks seada 1948. a. majandusmeeste ette järgmisi põhiküsimusi.

Esiteks, minu arvates ei saa ühtki tootmis-, elamu- ning kultuuri- ja kasvatustöö küsimust lahendada ilma tootmisnõupidamiste hea organiseerimiseta meie ettevõtteis ja ehitustel. Ma ei kujuta endale ette, kuidas saab viia ellu, veel rohkem aga algatada kas või mõnd väiksematki tööd, või lahendada väiksematki küsimust, kui majandusmees-juhtija ei pea nõu vastavate töölistega, kes on ühtlasi peremehed ja töö täitjad. Meil on aga tootmisnõupidamiste töö organiseeritud nõrgalt. Meie direktorid, osakondade juhatajad, peainsenerid ja meistrid arutavad väga harva läbi töölistega ja kui arutavadki, siis toimub see süsteemitult. Ettevõtteis pole loodud säärast korda, et direktorid arutaksid ühes töölistega iga kuu tootmisnõupidamistel asjalikult läbi plaani täitmise tagajärgi. See juhtub ainult siis, kui ettevõtte saab Punase Rändlipu — siis toimub see koosolek pidulikult, ilma kriitikata ja enesekriitikata. Pole loodud niisugust korda, et brigaadis iga päev asjalikult arutataks möödunud päeva, osakonnas — dekaadi, viie päeva töö tagajärgi, et neil tootmisnõupidamistel kontrollitaks nende kolossaalsete tootmis-tehniliste ürituste täitmist, mis nüüd on ette nähtud viisaastakuplaani edukaks ja ennetähtaegseks täit-

miseks nelja aastaga. Lõpuks, neil tootmisnõupidamistel, laialdaste tööliskade kaasatõmbamisel, peaaegu ei esitata kultuurilis-elutarbelisi ja elamuehituse küsimusi, kuna siis ei oleks lubatud sellist korralagedust, nagu see avatasti Tallinnas ja põlevkivi rajooni ühiselamute kontrollimise tagajärjel. Töölised magavad kahekesi ühes voodis, puudub pesu, puudub tööriivastus, ümberringi on mustus. Pole mõeldav, et säärane olukord võiks aset leida siis, kui meil töötaks tööliste ühiskondlik kontroll. See teostati inimeste poolt, kes olid täiesti eraldunud rahvast, kes tundsid ennast mitte nõukogude töötajatena.

Järelikult, pean eriti tähtsaks küsimuseks 1948. aastaks — tõsta tootmisnõupidamiste osatähtsust. Selleks paluksin tsemendivabriku „Punane Kunda“ direktorit sm. Vavilovit jutustada hea koostöö kogemustest käitise „Punane Kunda“ kollektiivis. 1947. a. saavutas käitis, kus enne seda kahe aasta jooksul ei täidetud plaani, plaani täitmise tsemendivabriku osas. Sõbralik koostöö administratsiooni ja tööliste vahel võimaldas maksimaalselt vähendada tsemendi omahinda ja tugevdada tööliste kollektiivi käitises, kes ütles ära erikontingendi kasutamisest.

Teine küsimus — tuleb põhjalikult muuta majandusmeeste suhtumist tööliste elamutingimuste ning elutarbeliste ja kultuuriliste vajaduste rahuldamise. Esitan näite Kreuksi tn. ühiselamu kohta. Mootoriremondi käitise ehitusel töötavad Ehitustrusti nr. 1 töölised kaebavad, et neil pole vett, pole puid, jne. Saabume nende ühiselamusse, seal on olemas oma kümnik, kellele ma esitan küsimuse, et miks ei ole puid ja vett? Ta vastab, et see pole tema asi töölisi veega varustada, kuna tööde graafiku järgi peab ta veevärgi eksploatatsiooni andma ainult 10 päeva järele. Ta on kümnik ja töödejuhataja ja peab oma kohustuseks ehitada, aga kas töölised saavad vett või mitte, see teda ei huvita. Ta ei saa aru, et nõukogude juhataja peab vastutama selle eest, et inimesed elaksid heades elamu- ja heakorringimustes.

Säärast „arusaamist“ võib leida meil üsna sageli. Seepärast rõhutan veel kord põhjaliku muutmise tarvilikkust majandusmeeste suhtumises tööliste vajaduste rahuldamise, et tööliste ja teenistujate elutarbelise ja kultuurilise heaolu küsimustele osutaks intensiivset tähelepanu kogu ühiskond.

Teine näide, Narvas ehitati töölisasula, mis koosneb 60 soometüüpi majast, keset sood. Nendes majades ei ole kanalisatsiooni ega vesivarustust, asulas pole teid ega kauplusi. Kas

maandu või langevarjul asulasse! See on võimalik selletõttu, et ehitajatel on vabad käed, puudub ühiskondlik kontroll nende töö üle.

Järgmine näide, Ahtmes ehitatakse suurepäraseid maju korralike korteritega, kuid vesivarustus ja kanalisatsioon puuduvad, samuti ei ole teid. Vee ja kanalisatsiooni puudumise tagajärjel kaevatakse säärase ilusa maja kõrvale roiskveekaev. Järelikult tuleb meil tugevdada kontrolli nende küsimuste üle ja eriti peegeldada neid kollektiivlepinguis.

Veel üks küsimus — see on meie ettevõtteis töötava noorsoo kohta. Kui täiskasvanud inimesed suudavad ise korraldada ja reguleerida elutarbelist, töö, korterimuretsemise ja toitlustamise organiseerimise küsimusi, siis ei saa seda ütelda noorsoo kohta, kes mõnikord elavad kõige viletsamates tingimustes, ja majandusmehed lubavad tekkida säärast olukorda. Majandusmehed unustavad sageli, et üle poole kogu töötajate juurdekasvust tuleb vabriku- ja tööstuskoolide kaudu. Kujutlege endale ette, et 16—17-, võib-olla isegi 15-aastane noor lõpetas kuuekuise vabrikukooli või kaheaastase tööstuskooli ja asub tööle tööstusesse, kus meister saadab ta kas hoovi pühkima või abitöödele või ei anna talle üldse tööd. Kortereid neile kas üldse ei muretseta või jäetakse neid barakkidesse, kus elasid töölisel varem. Nende poliitilise kasvatus eest ei hoolitseta üldse. Kuna noor inimene ei oma veel elukogemusi, siis kulu- tab ta oma palga jäätise, paberosside või kino peale. Sealjuures peab aga ütleva, et nad on toredad poisid; kuid seetõttu, et ametiühingu-organisatsioonide, majandusmeeste ja kogu kollektiivi poolt ei osutata neile isalikkude suhtumist töö juures ja koduses elus, on tagajärjeks selline olukord, et „Kohtla“ kombinaadis jäi 1947. a. 80 õpilasest tööle ainult 45 inimest, „Kiviõli“ kombinaadis jäi 78 õpilasest tööle 55 inimest ning ehitustel jäi tööle 16—20% õpilastest.

Raha ja aeg, mis riik kulutas noorte tööliste ettevalmistamiseks, tegelikult „lendab korstnasse“.

Praegu peavad ametiühingu-organisatsioonid ja majandusmehed osutama erilist tähelepanu meie tööliklassi noorpõlve töö- ja elutingimuste organiseerimisele.

Eesti NSV Ministrite Nõukogul on ette nähtud lähemal ajal läbi vaadata kõik 1947. a. kollektiivlepingutega seotud küsimused ning võtta vastu laiendatud otsused nende küsimuste kohta selleks, et 1948. a. veelgi tõsta kollektiivlepingute tähtsust ja seega kindlustada viisaastakuplaani täitmine nelja aastaga.

EESTI NSV AMETIÜHINGUTE KESKNÕUKOGU VI PLEENUMI MÄÄRUS

29. jaanuarist 1948

ÜAÜKN XVII PLEENUMI MÄÄRUSEST „1947. A. KOLLEKTIIVLEPINGUTE TÄITMISE JA 1948. A. KOLLEKTIIVLEPINGUTE SÕLMIMISE ETTEVALMISTAMISE KOHTA“

(ENSV AÜKN esimehe sm. L. Illissoni aruande põhjal)

Nõukogude Liidu töötajad, sealhulgas ka Eesti NSV töötajad, on Lenini ja Stalini partei juhtimisel saavutanud suurt edu rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastaku-plaani täitmisel, sotsialistliku riigi võimsuse tugevdamisel ning töötajate elutaseme tõstmisel.

Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu pleenum märgib, et 1947. aastal Eesti NSV tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis sõlmitud kollektiivlepingud aitasid kaasa stalinliku viisaastaku teise aasta plaani edukale täitmisele, töötajate elutingimuste parandamisele ja ametiühingu-organisatsioonide töö taseme tõstmisele ettevõtteis.

Kollektiivlepingute sõlmimine tõstis laiade töölishulkade poliitilist ja tootmisaktiivsust. Kollektiivlepingute projektide arutamisel esitasid töölised ja teenistujad üle 7000 ettepaneku tootmise tehnoloogia, töö organiseerimise ning töötajate töö- ja kultuurilis-elutarbeliste tingimuste parandamise kohta.

Võitlus kollektiivlepingute täitmise eest soodustas sotsialistliku võistluse uut tõusu. 1947. a. kasvas stahhaanovlaste ja lööktööliste arv 35 000 inimeseni, üle 300 stahhaanovlase täitis oma viie aasta ülesanded. Parimad neist, seltsimehed: Piilberg — Tehase nr. 9 freesija, Katsev — „Punase Koidu“ kangur, Lilles — Tallinn-Väike depoo vedurijuht ja paljud teised täitsid 6—7 ja rohkem aasta norme.

Kollektiivlepinguis vastuvõetud kohustuste alusel revideeriti vananenud ja madalaid töönorme vabariikliku ja kohaliku tööstuse ettevõtteis. Tööviljakus kasvas 1947. a. oktoobris

1946. a. oktoobriga võrreldes 57 protsendi võrra. Tööviljakuse kasvule kaasnes tööliste töötasu tõus. Tööliste töötasu suurenes 1947. aasta III kvartalis 1946. a. vastava kvartaliga võrreldes 28 protsendi võrra.

Kollektiivlepingute sõlmimine tõstis majandus- ja ametiühingu-organisatsioonide vastutust tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate ainelis-elutarbeliste tingimuste ja kultuurilise teenindamise parandamise eest.

1947. aasta jooksul on ohutustehnika ja tööstustervishoiu olukorra parandamiseks kulutatud peaaegu sama palju kui kahe eelmise, 1945. ja 1946. a. jooksul kokku. Rida ettevõtteid täitis edukalt elamuehituse plaani. 1947. a. jooksul andsid ametiühingu-organisatsioonid töölistele ja teenistujatele 5210 pääset sanatooriumidesse ja puhkekodudesse, s. o. 29 protsenti rohkem kui 1946. aastal. Pioneerilaagreis puhkas 1947. a. 6857 last, mis on 24,7 protsendi võrra rohkem kui 1946. aastal. On taastatud ja ehitatud 5 uut klubi, sisustatud 347 uut punast nurka, raamatute arv ametiühingute raamatukogudes tõusis tunduvalt.

Kuid mõned majandus- ja ametiühingu-organisatsioonid ei täitnud kollektiivlepinguis vastuvõetud tähtsamaid kohustusi.

Mitmed Ehitus- ja Ehitusmaterjalide Tööstuse ning Metsatööstuse ministriumide ettevõtted ei täitnud oma tootmisplaane. Nende ministriumide ning Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministriumi ettevõtteis täideti organisatsiooniliste tehniliste ürituste plaani mitterahuldavalt, seadmete seisukorrad on suured, tundub arv töölisi ei täida töönorme. Need ministriumid ja Ehitustööliste, Metsa-, Paberi- ja Puidutööliste ning Keemia- ja Kaevandustööliste ametiühingute vabariiklikud komiteed, nende ministriumide ehituste ja ettevõtete juhatajad ning ametiühingu-organisatsioonid ei tegele küllaldaselt töö organiseerimise ja tootmise puuduste kõrvaldamisega, ei loo töötajatele vajalikke tingimusi tööviljakuse tõstmiseks, ei võta tarvitusele mõjuvaid abinõusid töödistsipliini tugevdamiseks ja tööjõu voolavuse likvideerimiseks.

Reas ettevõtteis, eriti põlevkivi- ja keemiatööstuse, kommunaalmajanduse ettevõtteis ja Eesti raudteel ei täidetud kohustusi ohutus-tehnika ja tööstustervishoiu alal. Nimetatud tööstusharude ametiühingute vabariiklikud ja käitiskomiteed ei täitnud ÜAÜKN XVI pleenumi otsuseid kontrolli tugevdamise kohta töökaitse, ohutustehnika ja tööstustervishoiu seisukorra üle.

Paljude ettevõtete (Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku, Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri, Kiviõli Põlevkivikombinaadi jt.) majandusjuhid täidavad äärmiselt halvasti kohustusi elamute ja heakorra ning kultuuriasutuste hoonete ehitamise alal. Nende ettevõtete ametiühingu-organisatsioonid ei ole avaldanud küllaldast nõudlikkust majandusjuhtide suhtes nende äärmiselt tähtsate kohustuste täitmisel.

Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu pleenum märgib eriti, et majandus- ja ametiühingu-organisatsioonide juhtijate hooletuse tagajärjel on reas ettevõtteis halvasti organiseeritud pidev kontroll kollektiivlepingute kohustuste täitmise üle. Kollektiivlepingute täitmise kontrolli on nõrgalt juhtinud Ehitustöölise, Keemia- ja Kaevandustöölise, Metsa-, Paberi- ja Puidutöölise ning Raudteelaste ametiühingute vabariiklikud komiteed.

Reas ettevõtteis, Tallinna ja Viljandi tikuvabrikuis, Balti Tööstuste Ehitusvalitsuses, Tartu Metsatööstuskeskuses jt. pole üldse organiseeritud kollektiivlepingute täitmise massilist kontrolli. Selle tulemuseks on, et paljud kohustused sotsialistliku võistluse arendamise ning tööliste ja teenistujate kultuurilis-elutarbeliste tingimuste parandamise alal jäid neis ettevõtteis täitmata.

Merelaevanduse ning Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku majandusjuhid ei täitnud oma kohustusi klubiruumide vabastamise alal. Paljud ametiühingu-organisatsioonid teostavad poliitilist kasvatustööd seni mitterahuldavalt, loenguid ja vestlusi korraldatakse klubides ja punastes nurkades ebaregulaarselt, eriti lonkab näitlik agitatsioonitöö.

Märkides kollektiivlepingute positiivset osa riiklike plaanide täitmisel ning tööliste ja teenistujate ainelis-elutarbeliste tingimuste ning kultuurilise teenindamise parandamisel, Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu pleenum m ä ä r a b:

1. Kiita heaks ÜAÜKN XVII pleenumi määrus 1947. aasta kollektiivlepingute täitmise ja 1948. aasta kollektiivlepingute sõlmimise ettevalmistamise kohta.

Kohustada ametiühingute vabariiklikke, maakonna-, linna- ja käitiskomiteid teostama vastavalt ÜAÜKN XVII pleenumi otsusele 1948. aasta veebruaris ja märtsis kõigis tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis 1947. aasta kollektiivlepingute täitmise kontrolli ja kollektiivlepingute sõlmimist 1948. aastaks ettevõtete administratsiooni ja käitiskomiteede vahel.

2. Paluda Eesti NSV Ministrite Nõukogu anda vastavad juhised ministriumidele, peavalitsustele ja üleliidulise alluvusega ettevõttele 1947. aasta kollektiivlepingute täitmise kontrollimise ja 1948. aasta kollektiivlepingute sõlmimise kohta ettevõtete administratsiooni ja käitiskomiteede vahel kõigis tööstus-, transpordi- ja ehitusettevõtteis, teha ministriumidele ja peavalitsustele ülesandeks viivitamata teatada käitistele 1948. aasta riiklikud plaanid pärast nende kinnitamist valitsuse poolt.

3. Teha ettepanek ametiühingute vabariiklikele ja käitiskomiteedele ning majandusorganisatsioonide juhatajatele 1948. a. riikliku plaani edukaks täitmiseks ja ületamiseks ning sellise tootmistempo saavutamiseks, mis kindlustaks viisaastaku täitmise nelja aastaga, võtta kollektiivlepinguis vastu kohustusi tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate sotsialistliku võistluse edasiarendamise, brigaadide ja osakondade kollektiivse stahhaanovliku töö organiseerimise alal. Igati toetada nende tööliste sotsialistlikku võistlust, kes võtavad endile individuaalseid kohustusi aastanormide ja kogu viisaastaku ennetähtaegseks täitmiseks, samuti meistrite, konstruktorite, tehnoloogide ja teiste insener-tehniliste töötajate sotsialistlikku võistlust tehnoloogiliste protsesside täiustamiseks, uute võimsuste kiireks töölerakendamiseks ja toodangu omahinna alandamiseks.

4. Pleenum nõuab majandus- ja ametiühingu-organisatsioonidelt:

a) võtta 1948. a. kollektiivlepinguisse konkreetseid kohustusi organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaanide õigeaegse teostamise alal, mis kindlustaks tööviljakuse tõusu ja tootmisülesannete täitmise võimalikult väheste aineliste ressursside kulutusega;

b) võtta lepinguisse kohustusi raskete ja palju tööd nõudvate tööde mehhaniseerimise alal, eriti põlevkivi- ja keemiatööstuses, metsatööstuses, ehitustel ja laadimistöodel, ära näidates vabastatavate tööliste arvu;

c) toodangu kvaliteedi tõstmiseks võtta kollektiivlepinguisse kohustusi võitluse alal praagi vastu. Selleks näha ette üritusi näitliku agitatsiooni alal, praagi tekkimise põhjuste arutamist tootmisnõupidamistel, praagitootjate materiaalsel vastust, palga maksmise kehtestamist, arvestades mitte ainult toodangu hulka, vaid ka kvaliteeti;

d) võtta kohustusi toorainete, materjalide, kütte, elektrienergia ja tööriistade kulunormatiivide väljatöötamise alal iga toodangu üksuse, iga masina kohta, alustades selle alusel brigaadide ja osakondade järjekindlat üleviimist isemajandamisele;

e) näha ette kohustusi eesrindlike kogemuste ja uue tehnika tundmaõppimise ning levitamise, töölisleiunduse ja ratsionaliseerimise laialdase arendamise, tootmis-tehnilise õppuse tase-me tõstmise alal. Selleks võtta kohustusi tehnoloogi Ivanovi, juurdelõikaja Matrossovi, meistri Rossiiski, lukksepa Jakušini jt. parimate stahhaanovlaste ja insener-tehniliste töötajate töömeetodite tundmaõppimise ja levitamise kaasaegse tehnika saavutuste laialdase propageerimise alal loengute, ettekannete, näituste, ekskursionide korraldamise, brigaadide lähetamise teel sama tootmiseloomuga ettevõtteisse, nõupidamiste ja konverentside kokkukutsumise teel töökogemuste vahetamiseks;

f) võtta kohustusi massiliste kutsealade ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise alal tööstuses, transpordis ja ehituses.

Pleenum kohustab ametiühingute vabariiklikke ja käitiskomiteid organiseerima süstemaatilist kontrolli tööliste massilise tootmistehnilise õppuse korraldamise üle ja taotlema vajalike tingimuste loomist vanade kaadritööliste kaasatõmbamiseks noorte väljaõpetamisele, abistama noortöölisi vanade kaadritööliste eesrindlike kogemuste kiirel omandamisel.

5. Juhtida majandus- ja ametiühingu-organisatsioonide tähelepanu vajadusele võtta kollektiivlepinguisse kohustusi:

a) põllumajanduslike tellimiste täitmise alal ettevõtete poolt põllutööriistadele, tagavaraosadele, tööriistadele, väetisele jne.;

b) laiatarbeosakondade organiseerimise alal, kus valmistada tarbesemeid tootmisjätmeist, pidevalt laiendades nende assortimenti.

6. Paluda Eesti NSV Ministrite Nõukogu organiseerida Tallinnas ja Kohtla-Järvel inseneride ja tehnikute majad, kus insener-tehnilistel töötajatel oleks võimalik vahetada oma tootmiskogemusi, tutvuda uue tehnika saavutustega, uue tehnilise kirjandusega, korraldada loovaid diskussioone tootmise täiustamise, töölisleiunduse ja ratsionaliseerimise probleemide kohta.

7. Pleenum nõuab ametiühingu- ja majandusorganisatsioonidelt osutada kollektiivlepinguis erilist tähelepanu töötasu ja töönormeerimise küsimustele, näha ette neis tükitöö ja premi-
aalse palgasüsteemi laialdasem kasutamine, vananenud ja ma-

dalate normide asendamine keskmiste-progressiivsete tehniliste normidega, mis soodustaksid tööviljakuse kasvu.

Soovitada ministriumidele ja keskasutustele tugevdada majandusorganisatsioonide palga- ja tootmisosakondi kvalifitseeritud töötajatega, organiseerida 1948. a. kursused töö ja palga normeerimise alal töötajate ettevalmistamiseks ja nende kvalifikatsiooni tõstmiseks.

Ametiühingute käitiskomiteedel järjekindlalt kontrollida töötasu väljaarvestamise ja maksude kinnipidamise õigsust ja jälgida, et kollektiivlepinguis määratud töötasu väljamaksmise tähtpäevadest täpselt kinni peetakse.

8. Kohustada ametiühingute vabariiklikke ja käitiskomiteid laialdasemalt arendama kasvatustööd tööliste ja teenistujate hulgas ja selgitama neile töödistsipliini tähtsust Nõukogude riigi tingimustes, kasvatama neis armastust oma eriala, oma käitise vastu, osutama erilist tähelepanu kasvatustööle noorte tööliste hulgas, kes on lõpetanud vabriku-tehaste või tööstuskooli.

9. Ametiühingute vabariiklikel komiteedel koos ministriumidega kinnitada töötingimuste edasise parandamise, tööõnnetuste ja haigestumiste vähendamise ürituste plaan 1948. a. peale. Teha kindlaks selleks otstarbeks vajalike assigneeringute ja materiaalse fondide suurus. Kindlustada töökaitsealaste kokkulepete sõlmimine 1948. aastaks ettevõtte administratsiooni ja ametiühingu-organisatsiooni vahel.

Pleenum kohustab vabariiklikke ja käitiskomiteid rangelt jälgima, et uute masinate, agregaatide ja teiste seadmete liikide konstruktsioonide väljatöötamisel ja uute tootmisprotsesside rakendamisel peetaks täiel määral kinni ohutustehnika ja tööstustervishoiu nõudeist.

Pleenum nõuab ministriumidelt, peavalitsustelt ja ettevõtete direktoritelt töötajate varustamist heakvaliteediliste erirõivaste ja erijalatsitega ning kohustab vabariiklikke ja käitiskomiteid jälgima erirõivaste õiglast jaotamist ja nende väljaandmist määratud tähtaegadel.

10. Pleenum juhib ametiühingu-organisatsioonide tähelepanu elamufondi taastamise ja uute elamute ehitamise esmajärgulisele tähtsusele. 1948. a. kollektiivlepinguis tuleb ette näha kohustusi elamute ehitamise, elamufondi remondi ja taastamise alal. Ametiühingute vabariiklikud ja käitiskomiteed peavad otsustavalt taotlema, et elamuehitusele eraldataks sihtmäärangutega ehitusmaterjale, mehhanisme ja tööjõudu

sellisel hulgal, mis kindlustaks määratud plaani täitmise, igati laiendada elamuehitamist majanduslikul teel, hoolitseda töölisasulate heakorra eest, võtta kollektiivlepinguisse kohustusi tööliste ja teenistujate abistamise kohta individuaalelamute ehitamisel. Kollektiivlepinguis peab märkima konkreetseid abinõud, mis kindlustaks elumajade õigeaegset ekspluatatsiooni andmist.

11. Seoses kaardisüsteemi kaotamisega ja üleminekuga lahtisele nõukogude kaubandusele peavad ametiühingu-organisatsioonid tarbijate teenindamise parandamiseks, toidu- ja tööstuskaupade häireteta müügi korraldamiseks, kaupade assortimendi laiendamiseks ja kvaliteedi tõstmiseks kindlustama igapäevast ühiskondlikku kontrolli kaupluste, sööklate ja leiva-tööstuste töö üle.

Ettevõtete töolisvarustamise osakondades korraldada kontrollrevisjonikomisjonide valimisi, valides nende koosseisu eesrindlike töölisi ja teenistujaid.

Kollektiivlepinguis näha ette konkreetseid majandusorganisatsioonide kohustused töolisvarustamise osakondade ning neile alluvate ettevõtete, kaupluste, sööklate ja abimajandite töö parandamise alal.

Administratsioonil ja käitiskomiteedel võtta kollektiivlepinguis konkreetseid kohustused tööliste ja teenistujate individuaalse aiamaapidamise ja loomapidamise arendamise alal.

12. Eesrindlike tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate puhkuse kindlustamiseks on ametiühingute vabariiklikud komiteed kohustatud õigeaegselt koostama 1948. a. sanatooriumide ja puhkekodude pääsmete jaotusplaanid ja teatama neist ettevõtetele. Kollektiivlepinguis tuleb ette näha konkreetseid kohustusi töötajate teenindamise alal sanatooriumides ja puhkekodudes. Samuti tuleb võtta lepinguisse kohustusi uute lasteade ja -sõimede avamiseks ning lasteasutustes esinevate puuduste likvideerimiseks.

13. Pleenum nõuab vabariiklikelt ja käitiskomiteedelt tervishoiupunktide töö otsustavat parandamist, eriti ravi-profülaktiliste ürituste osas käitistes.

Ettevõttele, kus on üle 400 töötaja, näha kollektiivlepinguis ette iseseisvate tervishoiupunktide avamine ja vajaliku inventariga varustamine, kooskõlastades tervishoiupunkti avamise küsimust vastava tervishoiuosakonnaga. Ettevõttele üle 1000 töötajaga võtta kollektiivlepinguisse öösantooriumide asutamise kohustus.

Ametiühingute vabariiklikel ja käitiskomiteedel saavutada administratsioonilt dieettoitlustamise organiseerimist ettevõtete sööklais.

14. Töötajate kultuurilise teenindamise parandamise eesmärgil näha 1948. a. kollektiivlepinguis ette kohustusi uute klubide ja punaste nurkade avamise ning muuks otstarbeks kasutatavate klubide ja punaste nurkade vabastamise, samuti suuremate ettevõtete osakondade ja ühiselamute punaste nurkade avamise kohta, klubide ja punaste nurkade remondi teostamise, mööbliga, inventariga ja küttega varustamise kohta.

Kehakultuuri edasiarendamiseks näha ette administratsiooni ja käitiskomiteede konkreetset kohustused spordiplatside, spordiehituste, basseinide ja suusabaaside ehitamise ja vajaliku inventariga varustamise alal.

Laste koolivälise teenindamise parandamiseks näha ette kollektiivlepingute kohustustes ettevõtete administratsiooni kaasabi uute pioneerilaagrite avamiseks Meretransporditöölise, Trükitöölise, Metsa-, Paberi- ja Puidutöölise, Toiduainetöölise, Keemia- ja Kaevandustöölise ja Kooperatiivkaubanduse Töötajate ametiühingute vabariiklike komiteede poolt.

15. Kohustada ametiühingute vabariiklikke, maakonna-, linna- ja käitiskomiteid otsustavalt parandama tööd töötajate poliitilise kasvatamise alal nõukogude patriotismi ja nõukogude rahvaste sõpruse vaimus. Pidada leppimatut võitlust orjameelsuse väljenduste vastu kõige välismaise ees, kodanlike maailmavaadete igandite vastu. Süstemaatilisel korraldada loenguid poliitilistel ja populaar-teaduslikel teemadel. Loengutes põhjalikult valgustada Nõukogude riigi majanduslikke ja kultuurilisi saavutusi, nõukogude korra üleolekut kapitalistlikust korrast.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö tõstmise eesmärgil võtta käitiskomiteedel endile konkreetseid kohustusi loengute ja vestluste organiseerimise alal, märkida lepinguis iga kuu korraldatavate ürituste arv, seinalehtede ilmumise, kunstilise isetegevuse kollektiivide organiseerimise tähtsajad, raamatufondi suurendamise ja lugejate arvu tõstmise ülesanded.

16. Kasutada 1947. aasta kollektiivlepinguid 1948. aasta kollektiivlepingute projektide koostamise alusena. Säilitada 1948. aastaks 1947. aastal kollektiivlepingute sõlmimise kaupaania läbiviimiseks määratud kord.

Pleenum kohustab ametiühingute vabariiklikke, maakonna-, linna- ja käitiskomiteid otsustavalt parandama kontrolli kol-

lektiivlepingute täitmise üle, saavutama kõikide kollektiivlepinguisse sissevõetud kohustuste kindel täitmine.

Kollektiivlepingute täitmise süstemaatilist kontrolli peavad teostama käitiskomiteede alalised komisjonid nende kompetensi kuuluvate kollektiivlepingute osade järgi aktiivi kaasa-tõmbamise teel ja administratsiooni vastutavate esindajate osavõtul, kes on volitatud kontrolli käigus esinevate küsimuste lahendamiseks.

Kontrolli tulemusi pärast nende läbiarutamist komisjoni koosolekul kuulata käitiskomitee koosolekul ettevõtte direkt-siooni osavõtul.

Igas kvartalis teostada kollektiivlepingute täitmise massilist kontrolli ning kuulata majandus- ja ametiühingu-organisat-sioonide juhtijate aruandeid tööliste koosolekutel ja vabariiklike komiteede presiidiumidel.

Igas kvartalis kuulata kollektiivlepingute täitmise kontrolli tulemusi ministeeriumide kolleegiumide ja ametiühingute vaba-riiklike komiteede ühistel koosolekutel.

Üleliidulise ja vabariikliku sotsialistliku võistluse võitjate kandidatuuride esitamisel ministeeriumidel ja ametiühingute vabariiklikel komiteedel arvestada kollektiivlepingu kohustuse täitmist.

Pleenum avaldab kindlat veendumust selles, et kollektiivlepingute sõlmimine 1948. aasta peale kindlustab veelgi suuremat sotsialistliku võistluse hoogu, veelgi kõrgemat sotsialistliku ülesehitustöö tempot, mis on vajalikud sõjajärgse stalinliku viisaastaku edukaks täitmiseks nelja aastaga.

Ministeeriumi ja
Tööliste Ametiühingu

Keskkomitee

DIREKTIIVKIRI (NÄIDIS)
KOLLEKTIIVLEPINGUTE SÖLMIMISEST
1948. AASTAKS

**Käitiste direktoritele ja ametiühingu käitiskomiteede
esimeestele**

Nõukogude rahvas saavutas Lenini-Stalini partei juhtimisel 1947. aastal suurt edu rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaani täitmisel ja arendamisel, sotsialistliku riigi võimsuse tugevdamisel ning töötajate elutaseme tõstmisel. Suurem osa ettevõttest täitis sõjajärgse stalinliku viisaastaku teise aasta plaani ennetähtaegselt ning juba 1947. aasta novembriks jõudis suurtööstuse brutotoodang 1940. aasta kuu keskmise tasemeni. Teraviljatoodang oli 1947. aastal 58% võrra suurem kui 1946. aastal.

Meie maa rahvamajanduse poolt saavutatud edu andis võimaluse teostada rahareformi, mis kindlustab nõukogude rubla, ja kaotada toidu- ning tööstuskaupade kaardid. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrus 14. detsembrist 1947. aastast on suure poliitilise ja majandusliku tähtsusega aktiks, mis tagab NSV Liidu rahvamajanduse edasise tõusu ning nõukogude rahva ainelise heaolu paranemise. Selles riiklikus aktis avalduvad eriti kujukalt nõukogude korra ja sotsialistliku majandussüsteemi üleolek kapitalistlikust süsteemist ning bolševike partei, Nõukogude valitsuse ja seltsimees Stalini väsimatu hoolitsus rahva heaolu tõstmise eest.

Ulatuslikult arenenud patriootlik liikumine viisaastaku täitmise eest nelja aastaga on kujukaks näiteks nõukogude inimeste andumusest kommunismi ülesehitustööle meie maal.

Sõjajärgse stalinliku viisaastaku kolmanda aasta plaani teostamisel peavad Ministeeriumi käitiste

töölised, insener-tehnilised töötajad ja teenistujad 1948. aasta riikliku plaani kohaselt kindlustama järgnevate ülesannete täitmise: andma üldtoodangut rbl. väärtuses ehk protsenti 1947. aastaga võrreldes, kaubatoodangut rbl. väärtuses ehk % 1947. aastaga võrreldes, sealhulgas

tõsta tööviljakust ühe töölise kohta 1947. aastaga võrreldes % võrra, palgatõusu juures % võrra; alandada toodangu omahinda 1947. aastaga võrreldes % võrra; välja õpetada uut töölise ja tõsta töölise kvalifikatsiooni; täita elamuehituse ülesandeid rubla ulatuses, elamufondi kapitaalremondi alal rubla ulatuses ja anda eksploatatsiooni tuhat ruutmeetrit elamispinda, sealhulgas majanduslikul teel ehitatud tuhat ruutmeetrit; täita kultuuri- ja heakorrasutuste hoonete ehitamise ülesandeid rbl. ulatuses, sealhulgas ehitada lasteaedu ja lastesõimi lapse jaoks; täita töökaitse- ja ohutustehnika-alaseid üritusi rbl. ulatuses.

Ettevõtete tööliste ja teenistujate ning nende perekonnaliikmete toitlustamise ja toiduainetega varustamise parandamiseks peab 1948. a. kartuli saak abimajandais moodustama tuhat tsentnerit ehk % võrra rohkem kui 1947. aastal, juurvilja saak tuhat tsentnerit ehk % võrra rohkem kui 1947. aastal.

Kariloomade arv peab 1948. a. lõpuks koosnema: tuhandest lehmast, lambast ja kitses, tuhandest seast, sealhulgas emiseid tuhat, kodulindude arv peab ulatuma tuhandeni, mesilasperede arv tuhande mesipuumi.

Tootmisplaanide täitmise ja ületamise kindlustamise, tööviljakuse edasise kasvu ning tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate ainelis-elutarbeliste tingimuste ja kultuurilise teenindamise parandamise eesmärgil tuleb Ministeriumi ettevõtteis 1948. a. kuu jooksul sõlmida kollektiivlepinguid administratsiooni ja ametiühingu käitiskomiteede vahel.

Kollektiivleping esitab käitise kollektiivile ja igale tema töötajale suurendatud nõudmised tootmisülesannete täitmise ja ületamise ning toodangu kvaliteedi tõstmise alal. Kollektiivleping aitab kaasa töötajate loova initsiatiivi igakülgele arenemisele, suunab tööliste, inseneride ja tootmisjuhtijate tähelepanu hoolsale suhtumisele käitise seadmesse, materjalide, kütte ja töö-

riistade ökonoomsele kulutamisele, tootmiskvalifikatsiooni edasisele tõstmisele, sotsialistliku töödistsipliini rangele täitmisele tööliste ja teenistujate poolt.

Seepärast Ministeriumi ja Tööliste Ametiühingu Keskkomitee panevad ette kollektiivlepingute sõlmimisel juhendada järgnevalt:

1. Kollektiivleping 1948. aastaks peab olema suunatud riikliku plaani täitmisele ja ületamisele ning — tööviljakuse tõstmise alusel — niisuguse tootmistempo saavutamisele, mis võimaldab ennetähtaegselt täita NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastakuplaani ja seega kindlustada tööliste ning teenistujate elujärje edasist tõusu.

2. 1948. aasta kollektiivleping sõlmitakse kui kokkulepe kahepoolsetest kohustustest, mida võtavad endile ettevõtte direktor ning tööliste ja teenistujate kollektiiv ametiühingu käitiskomitee näol. 1948. aasta kollektiivlepingu sõlmimise alusena kasutatakse käesolevat direktiivkirja ja 1947. a. kollektiivlepingut.

3. Kollektiivleping sõlmitakse kooskõlas ministeriumi poolt tehasele kinnitatud 1948. a. riikliku plaaniga vastavalt lisale.

4. Kollektiivlepingusse on keelatud sisse võtta valitsuse poolt kinnitamata tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate palgasüsteeme.

5. Ettevõtte administratsioon ja ametiühingu käitiskomitee peavad võtma endale kollektiivlepingus kohustusi:

tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate sotsialistliku võistluse edasiarendamise alal tootmisplaani ületamiseks, tehnoloogiliste protsesside täiustamiseks, tehniliste võimsuste kiireimaks töölerakendamiseks ning kollektiivse stahhaanovliku töö organiseerimiseks brigaadides ja osakondades; abi osutamist töölistele nende individuaalkohustuste täitmisel viie aasta plaanide ja kogu viisaastaku ennetähtaegseks täitmiseks;

organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaani väljatöötamise ja teostamise alal, mis on suunatud palju tööd nõudvate protsesside mehhaniseerimise tugevdamisele, liigse tööjõu vabastamisele ja teistel töödel ärakasutamisele, töö organiseerimise parandamisele, seadmete paremale kasutamisele, tootmisprotsesside tehnoloogia täiustamisele, omahinna alandamisele, tooraine, kütte, materjalide ja energia kokkuhoiule ning tööaja kadude likvideerimisele;

isemajandamise rakendamise alal osakondades ja brigaadides, milleks välja töötada ja kehtestada tooraine, materjalide, kütte,

energia ja tööriistade kulutamise kindlad normatiivid iga tooteüksuse kohta;

leiunduse ja ratsionaliseerimise edasiarendamise alal ratsionaliseerimisetepanekute ja leiutiste kiirel läbivaatamisel ja realiseerimisel, leiutajate ja ratsionalisaatorite tähelepanu mobiliseerimisel antud käitise tähtsamaile probleemidele ning neile praktilise abi osutamisel töös;

riikliku ja töödistsipliini tugevdamise alal tööstuses, vajaliku korra sisseseadmise alal tabeliarvestuses, töö sisekorra-eeskirjade täitmise alal, ürituste teostamise alal, mis kindlustavad kaheksatunnilise tööpäeva täieliku ärakasutamise nii tööseisakute kui ka vahetuste jooksul tekkinud teiste tööajakadude kõrvaldamise arvel; tööliiskaadri voolavuse likvideerimise alal; selgitus- ja kasvatustöö igakülgse tugevdamise alal; loengute ja vestluste korraldamise teel; tööliste sotsialistliku suhtumise kasvatamise alal töösse ning riiklikku ja ühiskondlikku omandisse;

tootmisnõupidamiste süstemaatilise töö kindlustamise ja nende poolt vastuvõetavate otsuste õigeaegse täitmise alal; tööliiskaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise alal massilise tootmis-tehnilise väljaõppe, eriti põhialade töötajatele, stahhaanovlike koolide võrgu laiendamise, nõukogude teaduse ja tehnika saavutuste ulatusliku propageerimise ning eesrindlike stahhaanovlike töömeetodite levitamise teel.

6. Kollektiivleping peab ette nägema:

a) üritusi töö normeerimise parandamise alal: töönormide revideerimist organisatsioonilis-tehniliste ja ratsionaliseerimisetepanekute läbiviimisel, mis tõstavad tööviljakust; tootmisprotsesside süstemaatilise uurimise organiseerimist; instruktiivkaartide, normatiivsete materjalide väljatöötamist ühesugustele töödele; seadmete pasportiseerimist, töökohtade teenindamise parandamist; ülesandeid progressiivsete, tehniliselt põhjendatud töönormide edasiseks rakendamiseks;

b) üritusi töötasu stimuleeriva osa tugevdamiseks tööviljakuse tõstmisel tükitöö ja premiaalsüsteemide laialdasema rakendamise teel, tööde tarifitseerimise, tükitööde töökorralduste väljandmise ja vormistamise kordaseadmise teel ning töötasu väljamaksmisega määratud tähtpäevadest tingimatu kinnipidamise teel; üritusi kontrolli teostamise kohta ametiühingu-organisatsioonide poolt tööliste kasutamise üle vastavalt nende kvalifikatsioonile, töötasu õige arvestuse ja mahaarvutuste üle;

c) kohustusi töötingimuste edasise parandamise alal tööstuses: töökaitsealaste ürituste konkreetne loetelu, nende läbiviimise

mise kord ja tähtajad selleks otstarbeks 1948. aastaks assigneeritud summade ulatuses, ventilatsiooniseadmete, duširuumide, riietusruumide ja teiste sanitaar- ja heakorralaste seadmete kordaseadmine, mehhanismide kaitseadmete korrashoid, õigeaegne tööliste varustamine erirõivastise, -jalatsite ja -seebiga kindlaksmääratud normide alusel ja tähtaegadel, häireteta varustamine eritoiduga, ohutute töömeetodite tundmaõppimine, ohutustehnika ja tööstustervishoiu reeglite laiaulatuslik populariseerimine, kontrolli teostamine käitiskomitee poolt töökaitse- ja ohutustehnika-alaste ürituste õigeaegse teostamise ning tööseadusandluse täitmise üle, tööaja, puhkeaja, korralise puhkuse, naiste ja alaealiste töötingimuste kohta.

7. Kollektiivlepingus peavad olema ette nähtud konkreetsed kohustused, mis kindlustavad 1948. a. elamute ja kultuuri- ning heakorrasutuste hoonete ehitamise plaani kindlat täitmist; 1948. a. ekspluatatsiooni andmisele kuuluvate objektide täpne loetelu, elamute ja heakorrasutuste hoonete kapitaal- ja jooksva remondi maht; organisatsioonilise ja ainelise abi osutamine individuaalhitajaile, kultuuripaleede, klubide, punaste nurkade remont ja majanduslik teenindamine; käitiskomitee peab ette nägema ühiskondliku kontrolli teostamist ehituse käigu üle ja eriti selle üle, et elamute ehitus oleks kindlustatud ehitusmaterjalidega, mehhanismidega, tööjõuga, mis on suunatud elamute ehitusse sihtmäärangutega.

8. Näha kollektiivlepingus ette üritused ettevõtete töölisvarustamise osakondade ja abimajandite tugevdamise, kaupluste, sööklate, pagaritööstuste töö parandamise alal; abimajandite plaanide täitmiseks ja ületamiseks teravilja, kartuli, juurvilja külvi ja kogumise ning loomapidamise produktiivsuse arendamise ja tõstmise alal ning samuti individuaalapidamise ja tööliste ning teenistujate loomapidamise edasiarendamise alal.

9. Käitiskomitee peab kollektiivlepingus ette nägema üritused tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate kultuurilise teenindamise alal, allutades klubide ja punaste nurkade töö töötajate kasvatamise ülesandele kommunismi ja sotsialistliku isamaa huvidele ustavuse vaimus ning nende veelgi ulatuslikumale tutvustamisele nõukogude teaduse, tehnika, kultuuri ja kunsti saavutustega; üritused töötajate tervishoiuteenindamise parandamise ja kultuurse puhkuse võimaldamise alal, ära märkides omandatavate sanatooriumide ja puhkekodude pääsmete arvu; ette näha üritused pioneerilaagrite, lasteaedade ja -sõimede võrgu laiendamise ning ettevõtete ambulatooriumide, polikliini-

kute ja tervishoiupunktide laiendamise, remondi ja sisustamise alal; ette näha selleks otstarbeks summade eraldamine ametiühingu-eelarvest, riikliku sotsiaalkindlustuse assigneeringuist, ettevõtte direktorifondist ja üleliidulise sotsialistliku võistluse preemiaist.

10. Juhindudes käesolevast direktiivkirjast koostab ettevõtte direktor koos käitiskomiteega kollektiivlepingu projekti.

1948. aasta kollektiivlepingu projekti koostamisele peab eel-nema 1947. aastal kehtinud kollektiivlepingu täitmise kontrolli-mine.

Kollektiivlepingu projekti väljatöötamisel 1948. aastaks tuleb arvesse võtta kritiseerivaid märkusi ja ettepanekuid 1947. a. kollektiivlepingute sõlmimisel ja täitmisel esinenud puuduste kõrvaldamiseks.

11. Kõik kollektiivlepingu projekti läbiarutamisel tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate poolt esitatud ette-panekud tuleb võtta koosolekute protokollidesse ning direktoril ja käitiskomiteel tuleb need tähelepanelikult läbi vaadata.

Administratsiooni ja käitiskomitee poolt vastuvõetud ette-panekud, mis kuuluvad organisatsioonilis-tehniliste ürituste valdkonda, võetakse käitise üldorganisatsioonilis-tehnilisse plaani, ettepanekuid aga, mis ei nõua oma teostamiseks suuremaid kulutusi, vormistatakse direktori käskkirjaga täitmiseks töö korras teostajate ja täitmise tähtaja äramärkimisega.

12. Kollektiivlepingu projekt, mis on täiendatud administratsiooni ja käitiskomitee poolt vastuvõetud paranduste ja täien-dustega, esitatakse arutamiseks tööliste ja teenistujate üldkoos-olekutele ja konverentsidele. Sellel koosolekul (konverentsil) esinevad ettevõtte direktor või käitiskomitee esimees ettekan-netega osakondade ja vahetuste koosolekutel kollektiivlepingu projekti arutamise kokkuvõtete ja kollektiivlepingus vastuvõeta-vate kohustuste kohta.

Ühtlasi teatatakse tööliste, insener-tehniliste töötajate ja tee-nistujate poolt esitatud ettepanekute läbivaatamise tagajärge-dest.

13. Üldkoosoleku või konverentsi ülesandel teevad ettevõtte direktor ja käitiskomitee esimees parandusi kollektiivlepingusse, kirjutavad sellele alla ning saadavad registreerimiseks ministeeriumisse ja ametiühingu keskkomiteesse.

Allakirjutatud kollektiivleping esitatakse registreerimiseks kuues eksemplaris, neist kolm eksemplari saadetakse ministeer-

riumisse ja kolm eksemplari — ametiühingu keskkomiteesse. Üks eksemplar registreeritud kollektiivlepingust tagastatakse käitise direktorile ja teine — käitiskomiteele.

14. Kollektiivlepingu sõlmimisel käitise direktori ja käitiskomitee vahel tekkivaid lahkkelisid lahendab ministeerium koos ametiühingu keskkomiteega.

15. Registreeritud kollektiivleping hakkab kehtima käitise direktori ja käitiskomitee esimehe poolt allakirjutamise päevast.

16. Kõiki kollektiivlepingu muudatusi ja täiendusi võib teostada kollektiivlepingu kehtivuse perioodil ainult kollektiivlepingu allakirjutanud mõlema poole nõusolekul ning need kuuluvad tingimata registreerimisele ministeeriumis ja ametiühingu keskkomitees.

17. Ettevõtte administratsioonil tuleb paljundada registreeritud kollektiivlepingud kätteandmiseks igale käitise töölisel ja teenistujale. Nendes ettevõtetes, kus administratsioonil pole võimalik kindlustada kollektiivlepingu paljundamist igale töötajale kätteandmiseks, pannakse kollektiivlepingu tekst välja töökohadel, klubides, punastes nurkades ja ühiselamutes.

18. Kollektiivlepingu täitmise kontrolli tuleb teostada päevast päeva käitiskomitee alaliste komisjonide poolt ettevõtte administratsiooni esindajate osavõtul. Kord kvartalis korraldavad ettevõtte administratsioon ja käitiskomitee kollektiivlepingu täitmise massilise kontrolli ettevõtte direktori ja käitiskomitee esimehe aruannete läbiarutamisega tööliste ja teenistujate üldkoosolekul või konverentsil.

Vastavalt ÜAÜKN XVII pleenumi määrusele kuulatakse ettevõtete kollektiivlepingu täitmise kontrolli kokkuvõtteid igas kvartalis ministeeriumi kolleegiumi ja ametiühingu keskkomitee presiidiumi koosolekul.

19. Vastavalt ÜAÜKN XVII pleenumi määrusele arvestatakse üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel kollektiivlepingus vastuvõetud kohustuste täitmist.

Ettevõtte direktor ja käitiskomitee on kohustatud iga kuu üleliidulise sotsialistliku võistluse kokkuvõtte materjalide esitamisel saatma ministeeriumi ja ametiühingu keskkomiteesse teatme järgnevate kollektiivlepingus ettenähtud kohustuste:

- a) organisatsioonilis-tehniliste ürituste plaani,
- b) töökaitse- ja ohutustehnika-alaste ürituste ning

c) elamute ja kultuuri- ning heakorrasutuste hoonete ehitamise plaani täitmise kohta.

Ministeerium ja ametiühingu keskkomitee nõuavad ettevõtete direktoreilt ja käitiskomiteedelt kollektiivlepingute sõlmimise teostamist kui tähtsamat majanduslikku ja poliitilist üritust, mis on suunatud 1948. a. riikliku plaani ennetähtaegse täitmise kindlustamisele ja tingimuste loomisele sõjajärgse stalinliku viisaastaku täitmiseks nelja aastaga.

Minister

..... Töölise Ametiühingu Keskkomitee esimees

Kinnitatud ÜAÜKN Presiidiumi määrusega 10. veebruarist 1948, protokoll nr. 65.

ÜAÜKN JUHIS KOLLEKTIIVLEPINGUTE REGISTREERIMISE KORRA KOHTA

1. Kollektiivlepinguid registreerivad ametiühingute keskkomiteed ning vastavad ministeeriumid ja keskasutused.

Kollektiivlepingud, mis on sõlmitud vabariiklike ministeeriumide süsteemi mittekuuluvates ning TSN täitevkomiteedele allutatud ettevõtetes, registreeritakse ametiühingute keskkomiteede ja TSN oblasti täitevkomiteede esindajate poolt.

2. Kollektiivlepingute sõlmimiseks lähetavad ametiühingute keskkomiteed ja ministeeriumid (keskasutused) vajaduse korral kohtadele oma volinikke, määravad volinike asukohad ja teatavad ettevõtetele, kuhu nad peavad kollektiivlepinguid registreerimiseks esitama.

3. Kollektiivlepingud ühes kõigi lepingus mainitud lisadega tuleb registreerimiseks esitada kuues eksemplaris hiljemalt kolme päeva jooksul pärast nende allakirjutamist.

4. Kollektiivlepingu registreerimisel tehakse iga eksemplari viimasel leheküljel järgmine märkus:

„Käesolev kollektiivleping on registreeritud
Ametiühingu Keskkomitee ja Ministeeriumi
(keskasutuse) poolt 1948, nr. all.

..... Ametiühingu Keskkomitee
(allkiri)

Ministeeriumi (ametkond)
(allkiri)

Kollektiivlepingud tuleb registreerida seitsme päeva jooksul pärast nende registreerimiseks esitamist.

5. Registreeritavad kollektiivlepingud kantakse sisse „Kollektiivlepingute registreerimise raamatusse“, kuhu tuleb märkida järgnevad andmed: lepingu järjekorranumber, lepingu saabumise kuupäev, ettevõtte ja ministeeriumi nimetus, ettevõtte aadress, töötajate arv ettevõttes, lepingu registreerimise kuupäev, lepingu registreerimist teostanud isikute perekonnanimed, lepingu ettevõttesse tagastamise kuupäev.

„Kollektiivlepingute registreerimise raamatut“ peetakse kahes eksemplaris, üks neist hoitakse ametiühingu keskkomitees ja teine ministeeriumis.

Iga kollektiivlepingu järjekorranumber peab mõlemas raamatus olema üks ja sama.

6. Pärast registreerimist tagastatakse kaks eksemplari kollektiivlepingust hiljemalt ühe nädala jooksul ettevõttesse administratsiooni ja käitiskomitee jaoks, kaks eksemplari esitatakse ministeeriumile, üks — ametiühingu keskkomiteele ja üks eksemplar esitatakse ÜAÜKN-le.

7. Kollektiivlepingud, mis sisaldavad kehtivale tööseadusandlusele vastukäivaid ja kinnitatud plaaninäitajatele mittevastavaid tingimusi, registreeritakse ametiühingute keskkomiteede ja ministeeriumide poolt alles pärast kollektiivlepingu tekstis vajalike paranduste tegemist.

Teostatud paranduste loetelu kantakse protokollile. Protokollis märgitakse põhjused, mille alusel teostati parandused. Väljavõtted protokollist lisatakse igale kollektiivlepingu eksemplarile.

8. Kõik muudatused ja täiendused kollektiivlepingu kehtivuse perioodil teostatakse tööliste ja teenistujate üldkoosolekute kaudu ning vormistatakse kollektiivlepingu lisana, mis kirjutatakse alla ettevõtte administratsiooni ja ametiühingu komitee poolt ning registreeritakse käesoleva juhisega määratud korras.

INFORMATSIOONI ESITAMISE KORD KOLLEKTIIV- LEPINGUTE SÕLMIMISE JA TÄITMISE KONTROLLIMISE KOHTA

I

Informatsioon kollektiivlepingute sõlmimise käigust esitatakse ametiühingute käitiskomiteede poolt vastavale ametiühingu oblasti-, või keskkomiteele kaks korda kuus.

Käitiskomitee täielik aruanne kollektiivlepingu sõlmimise alal teostatud töö kokkuvõtetest esitatakse hiljemalt viie päeva jooksul pärast selle töö lõpetamist ettevõttes.

Ametiühingute keskkomiteede informatsioon kollektiivlepingute sõlmimise käigust ettevõttes esitatakse ÜAÜKN-le iga kuu esimesel ja viieteistkümnendal päeval ning see peab sisaldama andmed järgneva vormi kohaselt:

Andmed kollektiivlepingute sõlmimise ja registreerimise kohta 1. veebruarist kuni 1948 Ministeeriumi (keskasutuse) ulatuses.

1. Kollektiivlepinguid sõlmivate ettevõtete üldarv.
2. Sõlmitud kollektiivlepingute arv.
3. Registreerimiseks esitatud kollektiivlepingute arv.
4. Registreeritud kollektiivlepingute arv.
5. Registreeritud kollektiivlepingutega hõlmatud tööliste ja teenistujate arv.
6. Läbiviidud tööliste ja teenistujate koosolekute arv (rühmade, vahetuste, osakondade ja käitiste koosolekud).
7. Koosolekutest osavõtnud tööliste ja teenistujate arv (ja protsent töötajate üldarvust).
8. Koosolekul sõnavõtnute arv.
9. Tööliste ja teenistujate poolt esitatud ettepanekute arv.

Sealhulgas:

- a) organisatsioonilis-tehniliste ürituste alal;
- b) palgaküsimuste alal;
- c) kaadri ettevalmistamise alal;
- d) töödistsipliini küsimustes;
- e) elamu- ja heakorratingimuste küsimuste alal;

- f) töölisvarustamise alal;
- g) töökaitse alal;
- h) kultuurilise teenindamise alal.

10. Vastuvõetud tööliste ja teenistujate ettepanekute arv.
Sealhulgas:

- a) kollektiivlepingusse võetud;
- b) operatiivkorras täitmiseks;
- c) edasiandmiseks teistele organisatsioonidele.

11. Registreerimisel parandatud kollektiivlepingute arv.

12. Mitu kollektiivlepingu punkti (küsimust) on registreerimisel välja jäetud või parandatud.

Sealhulgas:

- a) plaani täitmise ja ületamise kohustuste alal;
- b) palga- ja töönormide küsimuste alal;
- c) kaadri ettevalmistamise alal;
- d) riikliku ja töödistsipliini alal;
- e) elamu- ja heakorratingimuste küsimuste alal;
- f) töölisvarustamise ja ühiskondliku toitlustamise alal;
- g) töökaitse alal;
- h) kultuurilise teenindamise alal.

13. Kollektiivlepingute arv, mille alusel esitati lahendamiseks ametiühingu keskkomiteele ja ministriumile lahkkelid.

Tähtsamate lahkkelide sisu.

14. Ametiühingu keskkomitee ja ministriumi poolt lahendatud vaidlusküsimuste arv.

Sealhulgas küsimustes:

- a) plaani täitmise ja ületamise kohustuste alal;
- b) palga- ja töönormide alal;
- c) kaadri ettevalmistamise alal;
- d) riikliku ja töödistsipliini alal;
- e) elamu- ja heakorratingimuste alal;
- f) töölisvarustamise ja ühiskondliku toitlustamise alal;
- g) töökaitse alal;
- h) kultuurilise teenindamise alal.

15. Lahkkelidega kollektiivlepingu arv, mis on esitatud lahendamiseks ÜAÜKN-le ja ministriumile. Lahkkelide sisu.

Peale esitatud küsimustele antud vastuste antakse informatsioonis kollektiivlepingute sõlmimise kampaania käigu lühikene hinne ühes kõige tüüpilisemate ja kujukamate nädetega, ning märgitakse kollektiivlepingute sõlmimisel ja registreerimisel tehtud puudused.

II

Informatsioon kollektiivlepingute kontrollimise käigu kohta peab sisaldama järgnevaid andmeid:

1. Kollektiivlepingute täitmise kvartali kontrolli tulemusi iga lepingu osa järgi, kuid kogu tööstusharu ulatuses.

2. Informatsioonis tuleb näidata kontrollimise organisatsioonilist külge: kelle poolt teostatud, osavõtu rohkus, tööliste ja teenistujate poolt kontrollimisel esitatud ettepanekute arv, nende iseloom, millisel määral parandati kontrollimise ajal puudusi, ka näidatakse kontrollimisel tehtud vigu.

3. Informatsioonis tuleb analüüsida kollektiivlepingute üksikute kohustuste mittetäitmise põhjusi ja näidata, missuguseid abinõusid seoses sellega võeti kohtadel tarvitusele ministeeriumide ja ametiühingute keskkomiteede poolt.

Informatsioon massilise kontrolli kokkuvõtete kohta igas kvartalis esitatakse kvartalile järgneva kuu 25. päeval.

Vastutav toimetaja B. G. Passov

Ladumisele antud 21. II 1948. Trükkimisele antud 12. III 1948. Paber
61×86 ¹/₆. Trükiarv 2200. Trükitähti trükipoognas 41 664. Trükipoognaid
4,25. Arvutuspoognaid 4,38. MB-02825. Tellimise nr. 275.
Trükikoda „Punane Täht“, Tallinn, Pikk 54/58.

VI Пленум ЦСПС Эстонской ССР.

На эстонском языке.

Hind Rbl. 2.50

A-16176

TÜ RAAMATUKOGU



1 0300 00422536 5